

Februar 2023

Dansk Mongolsk Selskab

Ger 115

34. årgang – februar 2023

ISSN 0905-9504

Ger er medlemsblad for Dansk Mongolsk Selskab. Bladet udkommer februar, maj, september.

Redaktion:

Jan Koed (ans.)
jk@cadaid.dk
Rolf Gilberg
Bulgan Njama
Bettina Gram

Tryk: Green Graphic ApS**Oplag:** 200 eks.

Oplysninger om adresseændringer og leveringsproblemer meddeles til kassereren.

Formål:

- (a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområder i Mongoliet, Kina og Rusland,
- (b) at udgive skrifter om mongolerne,
- (c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold,
- (d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne og
- (e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Dansk Mongolsk Selskab**Æresmedlemmer:**

HKH Kronprins Frederik
Søren Haslund-Christensen †
Rolf Gilberg

Bestyrelse:

Anita Garbers
Bettina Gram (sekretær)
Michael Haslund-Christensen
Lars Højer
Jan Koed (kasserer)
Bulgan Njama (formand)
Joshua Thomsen
Chalotte Vad
Tsendkhuu Yadamdorj
Narangerel Davaasuren (sup.)
Chuka Ringgaard (sup.)

Hjemmeside:

www.danskmongolskselskab.dk

Bankkonto: 1551 0007841582**MobilePay:** 83554**Selskabets adresser:**

Sekretær: Bettina Gram
Kastrupvej 90, 1.mf.
2300 København S
tel. 2887 6887
bettinahgram@hotmail.com

Kasserer: Jan Koed

Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby
tel: 2342 1128
email: jk@cadaid.dk

NGO-projekter:

Bulgan Njama
Fuglebo 2
2000 Frederiksberg
tel: 2613 2106
email: njambu@hotmail.com
I Mongoliet:
nts@magicnet.mn

Medlemskab:

Kontingent:
200 kr. pr. kalenderår for personligt medlemskab.
300 kr. for husstandsmedlemskab.
600 kr. for firmamedlemskab.

Tillæg for medlemmer bosat i udlandet: 50 kr.

Nye medlemmer indmeldes via hjemmesiden under menupunktet *Bliv medlem*.

Boldbaatar driver sammen med sine kone Baygayrmar et lille værksted, hvor uheldige bilister, der er kørt gennem ørkenen, kan få repareret deres dæk. Ægteparret er et godt eksempel på de mange initiativrige mongoler, der har fået hjælp til at starte deres egen virksomhed. Læs mere om Boldbaatar og andre mongolske iværksættere i dette og de kommende numre af Ger.

Foto: Bettina Gram

Indhold

30 år med demokrati	3
Verdensmesterskabet i styrkeløft	7
Russernes sejr over mongolerne	8
En »toglig« hændelse	10
Erdenedalai - Hvor hjulsporene og drømmene begynder	12
Hestehovedviolin og jødeharpe	16
Aktuelt	17
Museet for Chinggis Khaan åbnet	18
Chinggis Khaan-ordenen uddeles	19
Præsidentens nytårstale	20
Kunstner for Fred	21
DMS nyt	24

Sükhbaatarpladsen i Mongoliets hovedstad, Ulaanbaatar (2014). Foto: Bettina Gram

30 år med demokrati

I 2022 var det 30 år siden, at Mongoliet gik fra knap 70 års kommunistisk styre til demokrati. På blot en generation har steppelandet mellem Rusland og Kina transformeret sig med syumileskridt. To øjenvidner til Mongoliets demokratiudvikling fortæller i en række nedslag, hvordan de har oplevet transitionen, og hvad de ser som landets største udfordringer i dag.

Velkommen til mit hjem,« siger 13-årige Munkhbaatar, mens han peger ned mod kloakdækslet på fortovet foran ham midt i den mongolske hovedstad, Ulaanbaatar. »Om vinteren bor jeg hernede ved varmerørene, for det er for koldt at sove på gaden.«

Det var tilbage i 1997, at Munkhbaatar viste vej til sin hjerteskerende bolig. Varmerørene under jorden var et populært sted at overnatte for ham og mange af de dengang 4-6.000 gadebørn i hovedstaden. I et land, hvor vintertemperaturene kan nå ned på minus 50° C, er livet på gaden benhårdt. Tragisk nok skete det ikke sjældent, at gadebørn i forsøget på at undslippe kulde fik brandsår af at sove op ad de uisolerede varmerør.

I 1997 var det kun 7 år siden, at Mongoliet havde afholdt sit første demokratiske valg, som fandt sted i juli 1990. Munkhbaatar og de andre gadebørn var et helt nyt fænomen, som var dukket op, efter at en altoverskyggende økonomisk krise havde ramt det unge demokrati. Dengang boede der 700.000 mennesker i Ulaanbaatar. I dag, 26 år senere, er hovedstaden vokset til ukendelighed med over 1,6 mio. indbyggere, hvilket er halvdelen af landets befolkning ifølge tal fra FN's befolkningsprognose.

Farvel til 70 års kommunisme

Hvordan Munkhbaatar har det i dag, 26 år senere, og om han overhovedet lever, vides desværre ikke. Men

glædeligt er, at gadebørn ikke længere er et socialt problem i Mongoliet og ikke har været det i mange år. Landet har siden indførsel af demokrati gennemgået en enorm transformation politisk, økonomisk og inden for alle andre områder af samfundet. På blot en generation er Mongoliet gået fra en status som udviklingsland til at være en vækstøkonomi.

Baggrunden for den økonomiske deroute, som var med til at skubbe børn som Munkhbaatar ud på gaden, var, at Mongoliet kun en måned efter Berlinmurens fald den 9. november 1989 kappede sine 68 år gamle bånd til Sovjetunionen. Mongoliet var i øvrigt det første land efter Sovjetunionen, som blev kommunistisk tilbage i 1924.

I 1997 var der langt mellem bygningerne og frit udsyn til bjergene omkring Ulaanbaatar.

Foto: Bettina Gram

I 2023 står bygningerne tæt, og bjergene omkring Ulaanbaatar føles små. Mellem 1990 og frem til i dag er migrationen til hovedstaden steget med 300%. Halvdelen af Mongoliets befolkning bor i dag i Ulaanbaatar.

Foto: Bettina Gram

Mongoliet gik fra at være en kommunistisk etpartistat med planøkonomi til et demokratisk flerpartisystem med markedsøkonomi. Skiftet i politisk styreform betød bl.a., at det tidligere sociale sikkerhedsnet forsvandt. Benhårde liberaliseringsprogrammer slog benene væk under mange mongolske familier, som blev ramt af fattigdom og arbejdsløshed. Mange forsøgte at drukne deres sorger i alkohol, og volden steg markant i familierne. Børn fra opløste familier endte i sti-

gende antal på gaden, overladt til at klare sig selv.

En fredelig revolution

Overgangen fra kommunisme til demokrati skete efter en kun 4 måneder lang fredelig revolution, som startede den 10. december 1989 og sluttede den 9. marts 1990. Revolutionen bestod af demonstrationer på den centrale Sükhbaatarplads i hovedstaden og på centrale pladser i de større byer. Protesterne voksede,

og nogle demonstranter gik i sultestrejke for at få styret til at overgive sig.

»Det var en stille og rolig overgang. Der var nogle enkelte dage, mens der skulle laves aftaler om overgangen fra etpartisystemet til demokrati, hvor jeg var spændt på, hvordan det skulle gå. Men alt gik fint. Vi var alle glade og så positivt på omvæltningerne, selvom ingen vidste, hvordan det skulle komme til at gå,« husker Erdenechuluun Dashzeveg, også kaldet Chuka, der dengang var 34 år, enlig mor til to børn og bosat i hovedstaden.

»Jeg støttede de demokratiske kræfter, som ville vælte kommunistpartiet i Mongoliet. Jeg var lidt bekymret for, om det ville gå godt. Det gik heldigvis godt,« siger Chuka, som siden 1998 er dansk gift, har taget efternavnet Ringgaard og er bosat i Danmark.

Det var en stor omvæltning for mongolerne, at de pludselig kunne få nyheder fra andre lande end via Sovjetunionen. Samtidig blev økonomien hårdt ramt, da den økonomiske støtte fra Sovjetunionen bortfaldt, ligesom handlen med naboer i nord og andre østlande ophørte. Varemangel i butikkerne blev en daglig udfordring for familierne i byerne. Chuka, som er uddannet diplomingeniør i økonomi i Moskva, oplevede både de positive og negative sider af transitionen.

»Udover at vi fik nyheder fra hele verden, kunne vi nu også rejse til andre lande end de tidligere østlande og invitere udlændinge til Mongoliet. Det var meget positivt. Vi oplevede dog også en meget hård økonomisk nedtur. Vi fik rationeringsmærker og kunne hver måned købe bestemte basisvarer som bl.a. mel og sukker i en mængde, der afhæng af familiens størrelse,« husker Chuka, som fortæller, at det ikke var et problem at få hverken lys eller varme, da staten i en periode fortsatte med at betale for el og varme.

Det første demokratiske valg

Efter den fredelige revolution i 1990 fik Mongoliet i 1992 en ny forfatning, og det andet frie valg blev afholdt.

»Ved valget i 1992 vandt Mongoliets gamle kommunistparti, Mongoliets Revolutionære Folkeparti, MPRP, stort og satte sig på 70 ud af 76 sæder i parlamentet. Der var ingen tegn på valgsvindel til forskel fra Polen og andre lande, hvor konservativt/liberale partier satte sig på magten efter overgangen til demokrati. Hvad sikkert ikke så mange ved er, at MPRP indførte omfattende økonomiske omstruktureringer og demokratireformer, mere vidtgående end i Øst- og Centraleuropa.«

Analysen kommer fra Jørgen Ringgaard, der som tidligere leder af International Afdeling, Danmarks Journalisthøjskole, har stået i spidsen for at oprette et Danida-støttet presseinstitut og avistrykkeri i Ulaanbaatar i årene 1994-2000. Perioden var en af de mest turbulente i mongolsk politik, og han kom via projektet tæt på det mongolske politiske system, som han lige siden har fulgt tæt. To af hans daværende samarbejdspartnere blev i øvrigt senere præsidenter i landet.

Jørgen Ringgaard og Chuka er gift og mødte hinanden i 1995, hvor Chuka blev ansat som økonomichef for det førnævnte avistrykkeri i Ulaanbaatar. Parret bor til daglig på Djursland.

Jørgen er gået på pension og driver bl.a. et økologisk landbrug, mens Chuka arbejder som bogholder og går på pension i løbet af 2023. De besøger Mongoliet mindst en gang om året for bl.a. at besøge Chukas to voksne børn og deres familier.

De hårde liberaliseringsreformer, som MPRP indførte i sin regeringstid 1992-1996, var en vanskelig periode for mange mongoler.

To gadebørn som artiklens forfatter mødte i Ulaanbaatar i 1997. I dag er gadebørn ikke længere et udbredt samfundsproblem i Mongoliet. Foto: Bettina Gram

Virksomheder, som fx tekstilfabrikker, der producerer kashmirprodukter, landbrugskooperativer og lejeboliger var nogle af de områder, der blev privatiseret.

Tårnhøj inflation

»Der var varemangel, og inflationen var tårnhøj. På en enkelt nat i begyndelsen af 1990'erne blev alting dobbelt så dyrt. Jeg var enlig mor og skulle sørge for mine to børn på 14 og 15 år. Jeg var tvunget til at skifte job i staten og tage et arbejde i en privat virksomhed i årene 1992-1995. Gadebørn dukkede op, og antallet af dem steg i takt med privatiseringerne,« fortæller Chuka, der også husker, hvordan folk på landet havde det.

»På landet blev landbrugskollektiver, *kolkhos*, opløst. Husdyr, landbrug, maskiner, grøntsager, ja alt blev delt mellem bønderne. Nogle spiste eller solgte deres dyr og tog til byen, hvor de ikke kunne finde arbejde. De kunne ikke leve af de dyr eller det landbrug, de havde fået tildelt ved opsplittningen af landbrugskollektivet. I Ulaanbaatar kom

der flere og flere arbejdsløse i takt med, at virksomheder blev privatiseret. Familier gik i opløsning, og mange kunne ikke sørge for deres børn. Alkoholisme var et stort problem,« fortæller Chuka og tilføjer, at der i de månedlige madrationeringskuponer også var til to flasker vodka pr. familie.

I 1996 får Mongoliet sit egentlige systemskifte, da MPRP til manges overraskelse taber valget til en koalitionsregering bestående af to partier, som senere går sammen og stifter Demokratipartiet, der i dag sammen med MPP er landets to største partier. Derudover findes en række mindre partier, som på grund af deres størrelse står helt uden for indflydelse i mongolsk politik.

MPRP dropper i 2010 ordet »Revolutionære« i sit navn og tager navneskifte til Mongoliets Folkeparti, MPP. Samtidig vedtager partiet et socialdemokratisk partiprogram.

Ved parlamentsvalgene i 2016 og 2020 vinder MPP begge gange en jordskælvsejr og får henholdsvis 65 og 62 af parlamentets i alt 76 sæder. For første gang i Mongoliets

I 2015 udgav 'Zorig Foundation' og 'International Republican Institute' et rigt illustreret hæfte på 64 sider om den demokratiske revolutions spæde begyndelse i årene 1989-90.

demokratiske historie har et enkelt parti formået at bevare magten efter to på hinanden følgende valg. Demokratipartiet er derfor for tiden sat ud på et sidespor, og partiet tabte desuden præsidentposten til MPP i 2021.

Mongoliets største udfordringer

Hvis Jørgen Ringgaard skal give et bud på, hvad Mongoliet største udfordringer som et ungt demokrati anno 2023 er, nævner han fire forhold: korruption, overførselsindkomster, grøn omstilling og afhængighedsforholdet til naboerne Rusland og Kina.

Ifølge *Transparency International's* korruptionsindeks ligger Mongoliet på en 110. plads ud af 180 lande, hvilket vil sige blandt verdens mest korruptionsplagede lande. Danmark, Finland og New Zealand ligger på en delt 1. plads som de mindst korrupte lande i verden (2021-tal).

»Jeg mener, at den største udfordring for Mongoliet er, at landet får gjort op med korruptionskulturen, som både er en økonomisk og en politisk kultur. Korruptionen tog for alvor fart i 1996, hvor landet egent-

lig først fik et politisk systemskifte,« siger Jørgen Ringgaard.

Mange mongoler i dag lever på overførselsindkomster, hvilket generelt set giver en lav motivation til at tage job. Der er job at få i både store og små virksomheder, som har svært ved at tiltrække arbejdskraften. Der er brug for en kulturforandring, hvilket Jørgen Ringgaard ser som endnu en stor udfordring. Landets tredje udfordring handler for ham om miljøet.

»Mongoliet står også over for en kæmpe udfordring i forhold til at skabe en grøn og bæredygtig omstilling. Der findes enorme udviklingspotentialer i forhold til at udnytte både vind- og solenergi. Solen skinner næsten 360 dage om året. Imidlertid spænder strukturelle udfordringer og en svag økonomi ben for den grønne omstilling,« siger Jørgen Ringgaard og tilføjer, at den svage økonomi handler om landets afhængighedsforhold til Rusland og Kina, hvilket han ser som en fjerde stor udfordring for landet.

»Mongoliet er dybt afhængig af sine to store naboer. Afhængigheden er både økonomisk, forsyningsmæssig og strukturel/politisk. Eksempelvis har Rusland blokeret for

visse infrastrukturprojekter, fordi russerne ønsker at holde Mongoliet i et afhængighedsforhold. Afhængighedsforholdet til Kina er især økonomisk, da Kina aftager hovedparten af Mongoliets råstoffer, og det meste af Mongoliets import kommer fra Kina, ligesom der er store kinesiske investeringer i landet. Mongoliet er i et voldsomt krydspres mellem sine naboer.«

Jørgen Ringgaard er i dag involveret i flere samarbejdsprojekter mellem Danmark og Mongoliet, bl.a. det Danida-støttede projekt

Chuka og Jørgen Ringgaard blev gift i 1998. I 2021 modtog Jørgen Ringgaard polarstjerneordenen, Mongoliets fornemste orden som en udenlandsk statsborger kan modtage, for sit arbejde med etableringen af det mongolske presseinstitut og avistrykkeri. Foto: Privatfoto

»Skabelse af ansvarlige og bæredygtige samfund i Mongoliet« under Dansk Mongolsk Selskab, som i øvrigt i årene 1997-1999 og 1999-2002 med midler fra bl.a. Danida støttede gadebørn og fattige familier samt efteruddannelse/omskoling af mongolske skolelærere og medarbejdere fra børneorganisationer og børnepolitiet. ■

Bettina Gram

Se også Ger 93: *Free Press Project* af Jørgen Ringgaard, side 12-13, og *Arven efter Mongoliets første demokratiske valg*, side 20-24.

Artiklen er også publiceret i det uafhængige netmedie POV International <https://pov.international>

Den mongolske styrkeløfter Shuurai Chanrav vinder bronze i kategorien bænkpres.

Verdensmesterskabet i styrkeløft

Verdensmesterskabet i styrkeløft blev afviklet i Tinghallen i Viborg i dagene 14.-19. november 2022. I konkurrencen deltog 220 løftere fra 31 nationer, blandt dem syv deltagere fra Mongoliet. Mesterskabet var arrangeret af International Powerlifting Federation i

samarbejde med Dansk Styrkeløft Forbund og Tårnby Styrkeløfter Klub.

I sportsgrenen styrkeløft konkurrerer man i tre discipliner: *squat*, *bænkpres* og *dødløft*. Styrkeløft har en del tilfælles med vægtløftning,

men lægger mere vægt på styrke end teknik. Til forskel fra vægtløftning er styrkeløft endnu ikke på det olympiske program.

Den mongolske styrkeløfter Shuurai Chanrav gjorde sig gældende i disciplinen 120 kg bænkpres for mænd, hvor han vandt en bronzemedalje.

Fedt at se

Om onsdagen den 16. november var Viborg Folkeblad forbi Tinghallen, hvor de mødte 24-årige Simon Larsen fra Viborg: »Jeg træner selv og går forholdsvis meget op i det, og derfor synes jeg, at det er fedt at komme og se verdens bedste styrkeløftere kæmpe mod hinanden. Det er ikke lige den sport, man hører mest om herhjemme, og der er jo ikke nogen lokale deltagere, men derfor er det alligevel fedt at komme op at se, for det er trods alt et VM.«

Selv om der er tale om professionelle sportsudøvere i et verdensmesterskab, er budgetterne meget små. Sportsudøverne er derfor afhængige af frivilliges indsats til transport og indkvartering. Således måtte Chuka og Nara fra Dansk Mongolsk Selskab træde til og arrangere modtagelse i Kastrup Lufthavn 12. november og den videre transport med tog til Viborg. ■

Jan Koed

De mongolske styrkeløftere fotograferet på Ørestad station, inden afgang til Viborg 12. november 2022.

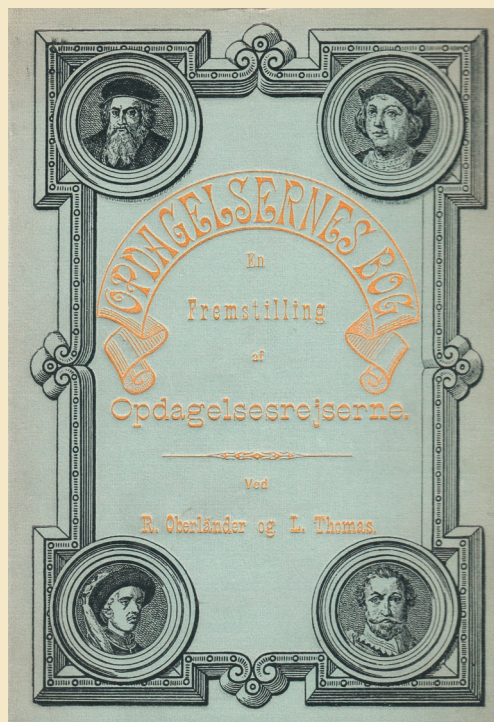
Saifola Tilyeubiyerd opnåede en fjerdeplads ved at løfte i alt 985 kg.

Russernes sejr over mongolerne

I 1890 udgav Nyt Dansk Forlagskonsortium i København tobindsværket »Opdagelsernes Bog. En Fremstilling af Opdagelsesrejserne fra de ældste Tider indtil vore Dage« ved R. Oberländer og Louis Thomas.

Bind II indeholder et 30 sider langt kapitel om »Siberiens Erobring ved Kosakkerne«. I dette kapitel får man oplysninger om mongolerne hundrede år før Dansk Mongolsk Selskab blev grundlagt. Jeg fiskede oplysningerne om mongolerne ud af teksten for at vise, hvad man kunne få at vide om mongolerne i 1890. Tekstuddragene er fra bind II, side 41-61.

Rolf Gilberg

Paa de russiske Storfyrsters Trone, i Kreml i Moskov, sad i Midten af det 16. Aarhundrede Ivan den Fjerde Vassiljewitch, den anden af Ruslands Herskere, der førte Titlen Czar. Under ham, hvis Navn kun nævnes i Forbindelse med Adjektiverne »grusom« eller »skrækkelig«, havde det daværende Rusland knust de sidste Rester af Mongolherredømmet og indrangeret sig i de selvstændige Staters Række. Ivan, denne energiske, om end blodtørstige Tyran, gjorde imidlertid mere end nogen af sine Forgængere for at fremme sit halvvilde Folks Civilisation. Det var ham, der viste tyske Lærde, Kunstnere og Haandværkere Vejen til Rusland, til stor Velsignelse for Landet – og heri blev han efterlignet af næsten alle de Czarere, der har tronet i Kreml og ved Nevaen, da de vel indsaa, at

Rusland kun af dets vestlige Naboer kunde blive vejledet i Occidentens Kultur. Under Ivan blev det første Bogtrykkeri i Rusland anlagt, og som vi har sét, føjede et heldigt Tilfælde det saaledes, at Handelen med England under hans Regering kom i stor Opkomst. Blev han saaledes en Forløber for sin store Efterfølger Peter, saa søgte han ogsaa ligesom denne at udvide sit Rige, hvad der ogsaa lykkedes ham ved Hjælp af Strelitserne, den af ham indførte første staaende Hær i Rusland navnlig imod Øst, hvor mongolske Khanater strakte sig ind i det daværende Rusland. Ved Volgas midterste Løb og langs med dens Biflod Kama, der hvor nu Guvernementerne Kasan, Viætka, Ufa, Simbirsk og Pensa er, laa det tartariske (mongolske) Khanat Kasan, som siden 1438 blev regeret af

Scheibanidernes Slægt. I Aaret 1552 drog Ivan mod dette, og efter en kort Kamp faldt med det den sidste mongolske Horde i Evropa. Det græske Kors triumferede over Halvmaanen og der rejste sig Kirker i Stedet for Moskeer; Folket, som bebod disse Egne, er imidlertid den Dag idag kun for en ringe Del slavisk. Den mongolske Oprindelse skinner endnu tydelig igennem baade i Ansigtstræk og i Sprog. To Aar efter faldt ogsaa Astrakan ved Volgas Munding, og russiske Fartøjer vovede sig ud paa det Kaspiske Hav.

Allerede et Aarhundrede før disse Erobring var en Tartar-Høvding, Mursa af den gyldne Horde, gaaet over til Russerne. Han havde ladet sig døbe og fik i Daaben det kristne Navn Spiridion. Højt oppe i Norden, lige ved den yderste Grænse for den russiske Magt, der hvor

Vitschegda falder i Dvina, bosatte den forhenværende Mongolfyrste sig, grundlagde Byen Solvytschegorsk og begyndte ved en veldreven Pelshandel at samle sig Rigdomme; I ham maa hele den intensive Handelsaand have boet, som vi beun-

nen syntes i Sammenligning med dette at have været civiliserede.

Mongoleren kunde f. Eks. regne, Russeren derimod ikke, og da Spiridion indførte Regnebrædtet, som Menigmand endnu benytter i Rusland, saavelsom i Kina, indlagde

Handelskaravane ved Irtysh.

drer hos Kineserne. Der er ingen Spørgsmaal om, at den Nyomvendte jo i aandelig Henseende stod højt over dem, der havde omvendt ham, thi dengang lyste der næppe en Straale af Civilisation over Rusland; Barbari og Aandsfattigdom karakteriserede Land og Folk, og de ofte foragtede Tilhængere af Kora-

han sig virkelige Fortjenester af det almindelige Samkvem.

Russerne stirrede forbavset paa denne Maskine som paa et Underværk, men med den Slaverne egne Lærvillighed og hurtige Opfattelsesævn, tilegnede de sig snart Tartarens Kunst og lod den gaa i Arv til deres Børn og Børnebørn. Da Spiridion havde antaget sig nogle Medhjælpere, grundlagde han forskellige Handelspladser langs Dvina og Vitschegda, trængte paa sidstnævnte Flod frem imod Øst indtil det nuværende Ust-Syssolsk, anlagde Saltsyderier, af hvilke han havde god Fortjeneste, og kom endelig paa sine Handelsfarter, stadig stræbende videre mod Øst, til Kamas

Kilder, ja til Ural, som han steg over og kom ad Katsch-kanar ned i Thuradalen paa sibirisk Grund.

Spiridion blev Grundlæggeren af den russiske Pelshandel; og ligesom senere i den ny Verden Tyskeren Astor oversteg Nordamerikas Klippebjerge, og fra Egnene ved Fraserfloden hentede kostbart Pelsværk, saa trængte den kristne Tartar ind i Uralbjergene for under Møje og Farer, men lokket af Udsigten til Vinding, at blive Forløber for den Pelshandel, der i lange Tider beherskede en stor Del af Verden, indtil der i Hudsonsbugt-Kompagniet opstod en mægtig Medbejler. Men hinsides Bjærgkjæderne lurede Fjenden, den rige Pelshandlers tidligere Tros- og Stammefæller, Mongolerne. Paa en af sine Rejser faldt han i deres Hænder og mistede Liv og Gods. Sagnet, der altid er paa Færde og gerne gaar til Yderligheder, beretter, at Spiridion i levende Live blev høvlet ihjel af sine Fjender; og efter denne barbariske Handling erholdt hans Efterkommere Navnet Strogonov, der skal være afledet af den russiske Betegnelse for Ordet »Høvl«. ...

Hvad der fuldbyrdes i Asien, maa ske, det er den nødvendige Konsekvens af forudgaaede uafvendelige Aarsager. Som en rullende Lavine vælter Russernes Herredømme sig hen over de tartariske og mongolske Stammer, indtil det ved det indre Asiens store Bjærgkjæder finder sine naturlige Skranker. I Aarhundreder har Mongolerne haft Europas Russere under Aaget, kastet Folket tilbage paa den Kulturbane, hvorpaa det havde taget et saa godt Tilløb, men derved selv trykket Vaabnet i den Haand, hvormed Nutidens Rusland saa uimodstaaeligt udøver sin Magt over Tschingiskhans Efterkommere.

Zobelen.

November 1936 mødte Henning Haslund-Christensen den 66-årige solon-mongolske shaman, Ba-saman, i hans hjem i Mökhörtai (Mehertai), en lille landsby ca. 40 km sydøst for byen Hailar i det nordøstlige Indre Mongoli. Ba-saman, også kendt som »Ba den Fem Skæggede« var født i Metal-Hestens år (1870). Ba-saman havde fortalt Haslund, at han først i 1895 som 25-årig opdagede sine evner som shaman. I 1901 havde Ba-saman rejst på en lang rejse gennem det meste af Mongoliet. Ba-Gun, som var en meget berømt shaman i Beijing, havde været hans inspiration, og shamanen Nähroi havde været hans lærer. Haslund fortæller i artiklen *Mongolske Troldmænd* (Nationalmuseets Arbejdsmark 1944:6):

I den uge, jeg var hans gæst, delagtiggjorde han mig i sin viden, men han ville ikke høre tale om at skilles fra sin

En »toglig« hændelse

shamandragt eller andet, der havde betydning i forbindelse med hans hellige kald.

Lidt længere inde i teksten skriver Haslund (1944:7):

Da jeg i december 1936 for anden gang opsøgte Mehertai for at forny mine tidligere forgæves forsøg på at få Ba-saman til at afstå sin shamandragt, var den gamle troldkarl for stedse gået til de ånder, med hvilke han så ofte havde plejet omgang, medens han færdedes på jorden.

Da hans eneste søn var blevet dræbt af et japansk automobil, besluttede han sig til et sidste forsøg på at standse den tidsudvikling, der var ved at udslette hele den verden, der var hans. Dette mente han at kunne afstedkomme ved at give sig i kamp med et af de japanske lokomotiver, der nu var begyndt at bane sig vej gennem den vildmark, som tidligere havde været hans og åndernes stille tilflugtssted.

I mange dage forberedte han sig til kampen, bistået af sine stammefrænder. Blodet fra mange offerdyr farvede sneen ved de gamle offersteder, nat efter nat genlød skoven af trommernes drøn og troldmændenes skingrende nødråb til hjælpeånderne. Da Ba-saman omsider drog af sted til kampen, var han besat som i sin manddoms vældige dage.

Men dagene og ugerne gik, uden at Ba-saman kom tilbage, og da de japanske dampmaskiner fortsatte at storme gennem solonernes vildmark, forstod man, at de gamle ånder havde måttet give tabt overfor en ny og mægtigere magt.

Solonerne var stolte over deres gamle shaman, som til det sidste havde kæmpet deres sag, men de var dybt bekymrede over, at Ba-saman havde mistet sit liv på et sted, som japanerne be-

tegnede som forbudt fæstningsområde, thi derfra kunne de jo ikke bortføre liget til en værdig begravelsesplads, hvor de kunne bisætte det i overensstemmelse med den gamle kults traditioner.

Haslund så i denne uheldige situation mulighederne for at hjælpe lokalbefolkningen og sig selv. Først lavede Haslund en aftale med lokalbefolkningen. Hvis Haslund kunne tilvejebringe liget af den døde Ba-saman, så ønskede Haslund at få Ba-samans dragt. Lokalbefolkningen indvilgede i det, for de havde et stort ønske om at give Ba-saman den begravelse, han fortjente.

Derefter talte Haslund med de japanske myndigheder, som havde frabedt sig, at de lokale mongoler færdedes på eller langs jernbanen. Haslund forklarede japanerne, at han jo ikke var mongol, så den regel måtte ikke gælde ham. Desuden var han kun interesseret i at finde et lig af en mongol. Det endte med, at japanerne gav Haslund en personlig tilladelse til at afsøge jernbanens område.

Toget Rolf Gilberg kørte med i 1980 igennem Indre Mongoli.

Her fandt jeg Ba-samans afsjælede legeme ved foden af den høje jernbandedæmning, hvorfra jeg førte det til Mehertai, og dragten med dens tilbehør havnede omsider i Nationalmuseets Etnologiske Samling (Haslund 1944:8).

Inger Achtons tegning af Ba-samans dragt med forsiden til venstre.

Haslund går ikke i detaljer med fundet af Ba-saman. Han antyder, at Ba-saman har været død i flere uger. Tiden er december 1936, så klimaet er langt under frysepunktet. Ba-saman er næppe gået meget i forrådnelse, mere i en slags mumietilstand. Haslund nævner intet om den døde Ba-samans tilstand, heller ikke om beskadigelse af dragten forårsaget af at blive ramt af et frembrusende tog.

Studerer man Inger Achtons tegninger fra 1943, viser de heller ikke beskadigelser af dragten. Inger var meget tro mod sine tegninger og ville have tegnet en hvilken som helst flænge eller ødelæggelse, dragten ville have haft. Men sådan noget ses ikke i hendes tegning.

Hvordan Ba-samen døde, kan man kun gisne om, og det vil jeg så tillade mig at gøre. Jeg ser flere muligheder:

(1) Ba-saman står midt på jernbanesporet og vil stoppe toget. Japanerne sænker togets fart og håber på, at mennesket på skinnerne vil flytte sig. Det gør Ba-saman ikke. Han bliver ramt og kastet ned af

jernbanedæmningen, hvor han ligger forslået og dør efterfølgende af indre skader og forfrysninger.

(2) Toget rammer ham og kører ham over. Japanske soldater fisker ham ud og kaster ham ned ad jernbanedæmningen. Den behandling ville dog efterlade spor på dragten. Og de er der ikke. Så det er nok ikke det, der skete.

(3) Toget er standset. Japanerne skyder Ba-saman og smider liget ned ad skråningen. Men der er ikke skudhuller i dragten, så det kan ikke være den død, Ba-saman har fået.

Mest sandsynligt er, at Ba-saman er ramt af toget, besvimet og faldet ned af dæmningen og efterfølgende frosset ihjel med indre skader.

Desværre har Haslund intet sted fortalt detaljer om fundet af Ba-saman. For Haslund var det vigtigste, at han fik fat i dragten, og at han kunne overdrage liget til lokalbefolkningen.

Egentlig skulle Ba-samans dragt gå i arv til den næste shaman, men sådan en var der ikke. Lokalbefolk-

ningen kendte måske ikke så meget til shaman-regler, så for dem var det vigtigst at give Ba-saman en ærefuld »begravelse«.

Disse begivenheder, ud fra hvert deres synspunkt, har bevirket, at Ba-samans dragt er bevaret, og at eftertiden nu kan glæde sig over at se den. Nationalmuseet arbejder på at udgive en bog på engelsk om de shaman-dragter, Haslund hjembragte. Dragten kan inspirere nye mongolske shamaner, når de skaber deres egen dragt. På den måde kan kulturen blive bragt fra forfædrene til nutidens udøvere. På den måde blive cirklen sluttet.

Typisk for shamanen er bevarelse af kulturen for at binde tidslinjen sammen og bringe en forståelse hos nutidsmenneskets af dets identitet. Man må kende sit folks kultur og dets fortid for at kunne forstå nutiden og på den baggrund blive i stand til at skabe fremtiden til glæde for kommende generationer. Det gælder ikke kun mongoler, det gælder for alle folkeslag, ja selv danskere gælder det for. ■

Rolf Gilberg

Vejen til Erdenedalai

Erdenedalai -

Hvor hjulsporene og drømmene begynder

Erdenedalai er en vindblæst by i Dundgobi-provinsen i det sydlige Mongoliet. Bettina Gram, bestyrelsesmedlem i DMS, har besøgt byen og nogle af dens indbyggere, der er involveret i DMS' projekt »Skabelse af ansvarlige og bæredygtige samfund i Mongoliet«, som sluttede ved udgangen af 2022.

Erdenedalai er det administrative centrum i distriktet af samme navn i Dundgobi-provinsen. Dundgobi betyder mellemgobi og er en af landets fem ud af 21 provinser, som ligger i den mongolske del af Gobiørkenen. Distriktet er på størrelse med Sjælland, men har kun et beskeden antal indbyggere på 5.600 personer, hvoraf hovedparten er hyrder.

Vi er 275 km syd for Mongoliets hovedstad, Ulaanbaatar (UB), og 114 km nordvest for provinshovedstaden Mandalgobi.

Hovedfærdselsåren til og fra Erdenedalai er en vej formet af hjulspor på steppen. Der er planer om at asfaltere hovedvejen lidt uden for byen, som forbinder Erdenedalai med både hovedstaden og provinshovedstaden, fortæller Boldbaatar, som for nylig åbnede byens eneste dækværksted. Vi vender tilbage til ham.

Migration er en ond spiral

For en førstegangsbesøgende ligner Erdenedalai mest af alt en by, hvor

hjulsporene ender. Men det indtryk bliver hurtigt gjort til skamme efter mødet med nogle af byens indbyggere. Byen summer af initiativ og projekter, som skal skabe økonomisk vækst og få unge og familier til at satse på byen i stedet for at rejse væk.

En af udfordringerne i Erdenedalai er nemlig, at indbyggerne langsomt siver fra byen for at søge job og en ny tilværelse i enten provinshovedstaden Mandalgobi eller i hovedstaden UB. Siden 2019 har Erdenedalai mistet 400 indbyggere,

Bazarragchaa, viceborgmester i Erdenedalai, tager imod på sit kontor.

hvoraf flertallet er fraflyttet distriktet.

Migration er en ond spiral, som distriktets viceborgmester Bazarragchaa gerne ser brudt. Han byder velkommen på kommunekontoret i Erdenedalai, hvor en af gæsterne er Eegii, som er koordinator i den lokale afdeling af NTS (Socialt Partnerskab Netværk). NTS er DMS' mongolske partnerorganisation, og afdelingen i Erdenedalai er en af de

12 lokalområder, som hører under NTS' hovedkontor i UB.

Roser til projektkoordinator Eegii

Viceborgmester Bazarragchaa håber, at bl.a. uddannelse af iværksættere kan være et middel til at skabe job og dæmme op for migrationen. Han roser i høje toner NTS' projekt og projektkoordinator Eegii for hendes store indsats, som han mener er en gevinst for lokalsamfundet og medvirker til at skabe udvikling.

NTS har under ledelse af Eegii og med hjælp fra projektets underviser Oyuntugs uddannet 96 deltagere i iværksætterkurset »Start din virksomhed«. 20 kursister har efterfølgende oprettet deres egne firmaer, heraf er de 15 kvinder. Desuden har NTS-lokalafdelingen etableret 13 spare- og lånegrupper med 172 medlemmer, som tilsammen har opsparet knap 160.000 kr. – penge, som gruppernes medlemmer internt

I midten af billedet ses Eegii, NTS-projektkoordinator i Erdenedalai, som sammen med sin mand, Chinbat, tv. for Eegii, er på besøg hos grøntsagskooperativet »Den rige skov« (se Ger 114, s. 10).

bevilger lån af til hinanden og andre medlemmer. Lånene bruger de bl.a. til at etablere virksomheder for.

»Mange ved ikke, hvordan de skal starte en virksomhed. Projektet inspirerer folk og giver dem redskaber og færdigheder til at ansøge om iværksætterlån hos os, de lokale myndigheder, til at starte virksomheder og til at drive forretninger,« siger viceborgmester Bazarragchaa, som håber, at samarbejdet med NTS kan fortsætte efter projektets officielle afslutning.

Eegii (34) NTS projektkoordinator

Da Eegii, som er en forkortelse for Enkhtsetseg, begyndte som NTS' projektkoordinator, vidste hun ikke meget om at drive kursusvirksom-

hed og udføre rådgivning om virksomhedsdrift til iværksættere og etablerede virksomhedsejere. Hun har tidligere arbejdet som salgsrepræsentant for den lokale afdeling af teleselskabet Mobicom. Hun overtog jobbet som NTS-koordinator i 2021, da den tidligere koordinator flyttede fra byen.

»Det er meget tilfredsstillende at vejlede iværksættere til at lave låneansøgninger og at få bevilget lån. Jeg føler mig værdsat,« siger Eegii, som bl.a. har bistået 15 af sine kursister med at få adgang til 3-årige 3%-lån fra kommunen – det er gode lånebetingelser, som ingen banker kan matche. Eegii er gift med 33-årige Chinbat, som er formand for to spare- og lånegrupper og administrerende direktør i en lokal mikrofinansinstitution. Parret har fire drenge i alderen 1, 4, 7 og 13 år.

Boldbaatar (52) ejer et dækværksted

Ægteparret Baygayrmar (tv.) og Boldbaatar (th.) driver sammen et dækværksted i Erdenedalai og har planer om at åbne en kantine for chauffører, som kommer forbi og skal have skiftet dæk, se forsidebilledet.

Fra venstre: Entsetseg, NTS' underviser Oyuntugs og Eegii.

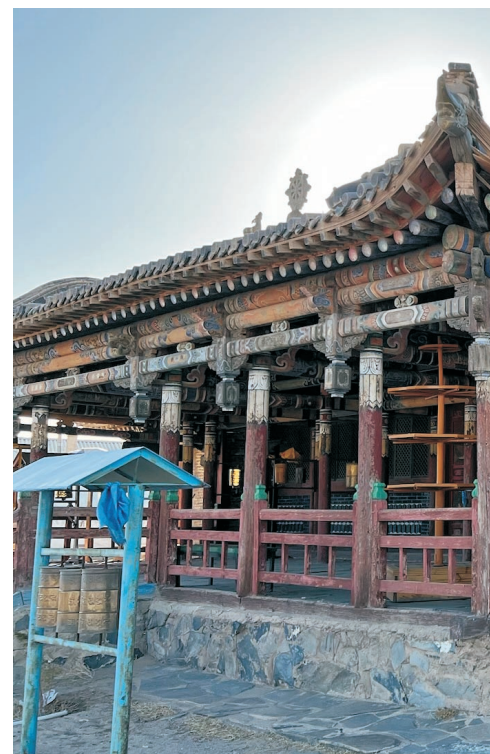
En af byens beboere, som har fået hjælp af NTS' projektkoordinator Eegii, er Boldbaatar, som er selvstændig taxachauffør i Erdenedalai. Han fik en dag en ide til at udvide sin forretning. På sine taxature oplever han ofte, at desperate kvindelige hyrder i det hårde steppeterræn får brug for enten dækskifte eller nye dæk. Han oplevede derfor, at der var behov for et dækværksted i byen, men vidste ikke helt, hvordan han skulle konkretisere ideen.

Sammen med sin kone, Baygayrmar (49), som er sygeplejerske, deltog han i NTS' kursus »Start din virksomhed«. De fik hjælp til at lave en forretningsplan og modtog rådgivning om, hvordan de kunne ansøge kommunen om et lån til at bygge et værksted og indkøbe værktøj.

Boldbaatar fik lånet og har siden sammen med Baygayrmar etableret et dækværksted. Baygayrmar står for firmaets regnskaber. Indtægterne i firmaet er steget med 50%, siden de åbnede værkstedet. Nu planlægger de at åbne en kantine ved siden af værkstedet til chaufførerne, som venter på at få skiftet deres dæk.

Men der er også en anden grund til, at de vil lave en kantine: »Der kommer snart en asfalteret vej, som

vil forbinde Erdenedalai med hovedvejen til Ulaanbaatar og provinshovedstaden Mandalgobi. Det betyder stigende trafik, og en mulighed for at vi får flere kunder i fremtiden,« siger Boldbaatar, som er en af mange beboere i Erdenedalai, der har gjort deres drømme til virkelighed gennem hårdt slid og med uddannelse og rådgivning fra NTS-koordinator Eegii.

Entsetseg flyttede tilbage til fødebyen Erdenedalai efter endt læreruddannelse i UB.

Entsetseg (30) lærer og iværksætter

Entsetseg er lærer i håndværk og design og teknologiforståelse på Erdenedalais eneste skole, Skole nr. 1, hvor der går 1.400 elever fra 1. til 12. klasse. Hun fik sidste år ansvaret for skolens undervisningslokaler i sine to fag. Da lærermidlerne i begge lokaler var utidssvarende, og hun tit manglede materialer til sin

undervisning, fik hun en ide: Hun ville skaffe nyt og bedre udstyr, bl.a. symaskiner. Men hvorfra skulle hun skaffe pengene, skolekassen var tom?

Med hjælp fra NTS' projektkoordinator Eegii og NTS' underviser Oyuntugs – som også er Entsetsegs kollega, da hun er socialarbejder på skolen – fik Entsetseg undervisning i kurset »Start din virksomhed«. Hun udarbejdede derefter låneansøgninger til kommunen og den lo-

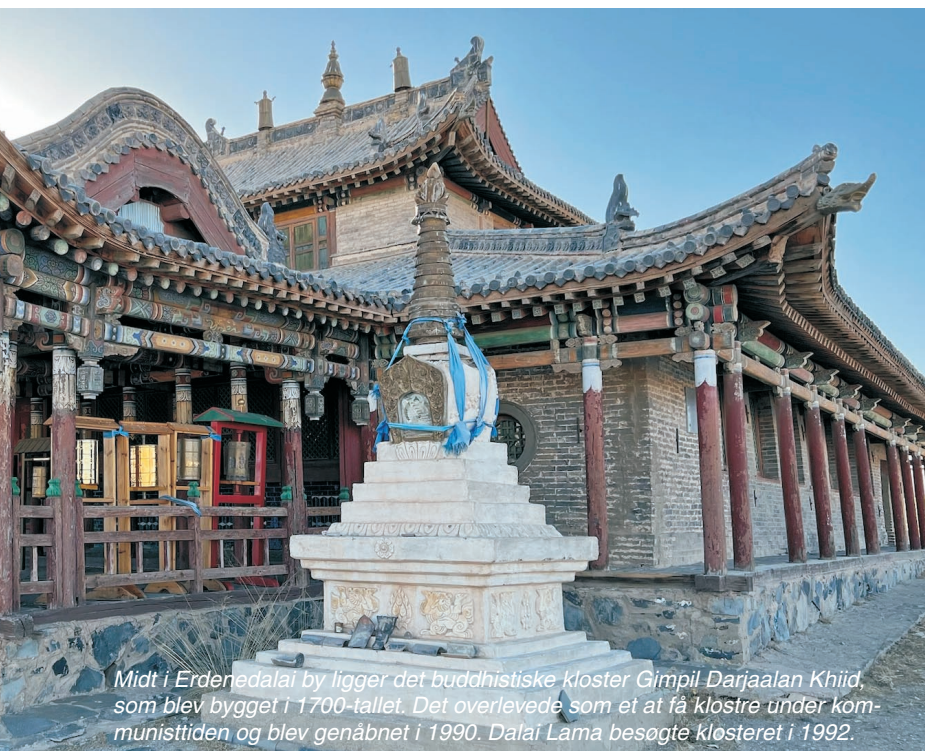
14-årige Auyshmaa samler papirposer efter skoletid. Hun tjener både lidt penge, men gør det mest for at skåne miljøet for plastikposer.

kale Røde Kors-afdeling – og fik begge lån. Siden har hun købt nyt udstyr til faglokalerne og rådgivet 32 kollegaer om at søge lån til andre skoleprojekter.

Entsetseg underviser også sine elever i at drive forretning. Elever i 8.-10. klasse kan efter skoletid for en symbolsk løn fremstille bæredygtige papirposer som erstatning for plastikposer. Både kommunen og lokale butikker har afgivet bestillinger på papirposer. Indtægterne fra salget af poserne går dels til elevernes løn, dels til en børnefond, som Entsetseg har oprettet som et nyt projekt, der skal komme eleverne på skolen til gode. ■

Tekst og foto:
Bettina Gram

Rejsen til Erdenedalai blev foretaget i maj 2022 som et led i DMS' oplysningsarbejde under CISU/Danida-projektet »Skabelse af ansvarlige og bæredygtige samfund i Mongoliet«.

Midt i Erdenedalai by ligger det buddhistiske kloster Gimpil Darjaalan Khiid, som blev bygget i 1700-tallet. Det overlevede som et af få klostre under kommunisttiden og blev genåbnet i 1990. Dalai Lama besøgte klosteret i 1992.

Den Grå Hal, Christiania, 31.10.2022

Foto: Burmaa Nyamaa

Hestehovedviolin og jødeharpe

Den mongolske heavymetal-gruppe The HU gav to koncerter i Danmark i 2022. Den første fandt sted i Den Grå Hal i Christiania 31. oktober, den anden i Train i Aarhus dagen efter. Ivan Børsting var på pletten i Aarhus og anmeldte koncerten i heavymetal.dk.

Selv de dumme svin i denne verden kan der åbenbart komme noget godt ud af.

Genghis Khan får Putin til at ligne en stikirenddreng, men han er stadig en væsentlig del af Mongoliets historie, og det skal der selvfølgelig skrives musik om.

Det gør mongolske The HU – og de gør det inden for en til formålet selvopfundet genre: *hunnu-rock*. Det er gamle traditionelle instrumenter som *morin khuur* (hestehovedviolin), *tovshuur* (mongolsk guitar-type), *tumur khuur* (jødeharpe) og strubesang en masse tilsat 4/4 metal-vibe. Det har fået selveste The Rock (skuespilleren, you know) og mastodonterne fra Metallica til at omtale mongolerne i flatterende vendinger, og sidstnævnte

har endda ladet dem fungere som opvarmningsband.

Det kan noget med sådan en fan-gruppe, og så har jeg ikke engang nævnt Sir Elton John og mere end 250.000.000 gale streamere verden over. Spørgsmålet er, om jeg også er fan efter at have set dem på Train i Aarhus her til aften.

Jeg stemmer på The HU

Musikkens sprog er universelt. Det er menneskenes ikke. Det var The HU's koncert i hjertet af Aarhus denne valgaften i november et rørende eksempel på. Efter en valgkamp, hvor jeg har haft svært ved at forstå, hvad hovedparten af partierne vil med os, var jeg ikke et øjeblik i tvivl om retningen på Train. Havde jeg kunnet stemme på en af mongolerne fra ensemblet, havde jeg gjort det uden at kny.

The HU brugte musikken som en fandenivoldsk kommunikationsplatform, mens de forlangte tilbedelse og total dedikation fra et publikum, der ikke fattede en kæft af den mongolske strubesang. Men det var jo også komplet ligegyldigt, for

efter et månedlangt bombardement af politiske paroler, som vel har efterladt de fleste af os i en eller anden form for politisk apati, føltes det helt rigtigt at gå efter ens hjerte.

Og det blev der i den grad appelleret til med et udtryk og en musikalitet, der var mere autentisk, end jeg havde turdet håbe. De spillede som en drøm, ja, de gjorde så. Så tight, at det til tider blev helt meditativt.

For mig gik aftenen dog først rigtigt i gang med nummeret »The Great Chinggis Khaan«, som føltes nøjagtigt lige så skummel som at have stemt på en politiker, man efter noget tid finder ud af har et lige så lemfældigt forhold til sandheden som Donald Trump.

Den i øvrigt røvkedelige skæring fra pladen The Gereg, »Yuve Yuve Yu«, forvandlede sig i Train's mulm og mørke til et reelt transsibirisk bud på et swingende Status Quo-hit. Og så kunne alt jo ske.

Og det gjorde så. Festen fortsatte nemlig med monsterhittet »Wolf Totem« – hu-hu-hu-hu, skrålede publikum, hvorefter helt urimeligt tunge »Black Thunder« bragede derudad og cementerede, at The HU er andet end et opvarmningsband for Metallica og andre giganter.

Derfor var det også en noget tam afslutning, da de valgte at slutte en ellers vellykket koncert af med Metallica-coveret »Sad But True«. Af to årsager: 1) Nogle numre skal man bare holde sig fra at kopiere. Det bliver en tabersag. 2) Publikum var faktisk blæst væk af The HU's eget repertoire og univers, så hvorfor i alverden ikke fortsætte.

The HU's karisma, men også deres enestående samspil, er second to none i forhold til, hvad der ellers har været præsenteret på metalscenen i Aarhus i år. Sådan er det bare. ■

Ivan Børsting

Aktuelt

The Mongol Messenger
rapporterer:

US-mongolsk sikkerhed 11.11.22
1. november 2022 mødtes ministeren for Det mongolske Statssikkerhedsråd, J. Enkhbayar, med USA's Nationale Sikkerhedsrådgiver, Jake Sullivan, i Det hvide Hus. Under mødet fremhævede Sullivan det stadig stærkere amerikansk-mongolske partnerskab og USA's forpligtende ønske om – som Mongoliets tredje nabo – at udvide samarbejdet ikke mindst på det økonomiske, klimamæssige og forsvarsmæssige område.

De to parter havde en åbenhjertig samtale om en lang række både regionale og globale emner og bekræftede hinanden i den fundamentale betydning af begge landes demokratiske principper. De diskuterede også vigtigheden af at udvide de gensidige forpligtelser på højt niveau, ikke mindst mellem de to nationale sikkerhedsråd.

Flere fly 09.12.22
Regeringen har udnævnt årene 2023-25 til »Besøg Mongoliet«. I denne forbindelse indeholder lovforslaget om turisme en paragraf om at ophæve alle restriktioner på passagerflyvninger til Mongoliet de næste 3 år.

Som følge af liberaliseringen af transportsektoren inden for luftfart vil Mongoliet acceptere alle passagerflyvninger fra alle lande uden restriktioner. Dertil kommer, at vores land vil fordoble antallet af lande, der kan udstedes e-visa til, og gennemføre ekspeditionen digitalt i løbet af 48 timer.

Filmpris 06.01.23
Filminstruktør P. Lkagvadulams film *Snow in September* fik premiere ved Filmfestivalen i Venedig,

Swedish, Finnish, Danish, Norwegian, Estonian and Islandic tourists to travel to Mongolia visa free for up to 30 days until December 31, 2025

January 4, 2023, Ulaanbaatar, The Government of Mongolia decision to waive tourist visas to 32 European countries, including **Sweden, Finland, Denmark, Norway, Estonia, and Iceland**, and Australia and New Zealand, was adopted.

The Decision comes after the Government of Mongolia announcing the year 2023 – 2024 as the “Visit Mongolia” year.

Nationals of the 34 countries, who are traveling to Mongolia for tourism purposes up to 30 days, will be exempted from visas. However, the decision does not apply to nationals of the 34 countries who are travelling to Mongolia for purposes other than tourism. Exemption of visa is in force effectively from January 4, 2023 until December 31, 2025.

For Mongolian visas other than for Tourism purposes, including Business, and Official type visas, please apply at the nearest Embassy of Mongolia.

The Consular division of the Embassy of Mongolia in Stockholm, Sweden is open from 9 a.m to 5 p.m weekdays, except National holidays and celebrations of Mongolia.

hvor den fik Orizzonti-prisen i kategorien bedste kortfilm.

21. december 2022 besluttede den mongolske regering at tildele hende et beløb på 65.000.000 tugrik (ca. 135.000 kr.) som en anerkendelse af hendes store bedrift.

Desuden blev filmen efterfulgt af vist på *Toronto International Film Festival*, hvor den fik prisen som bedste internationale kortfilm.

Kharkhorum genopstår 06.01.23
29. december 1911 genvandt Mongoliet sin uafhængighed efter i 200 år at have været underlagt manchu-

erne herredømme. I anledning af 111 års jubilæet udstedte Mongoliets præsident Ukhnaagiin Khurelsukh et dekret, der pålagde regeringen at genoprette Det store Mongolske Riges hovedstad, Kharkhorum.

Formålet med dekretet er at skabe sunde og sikre livsbetingelser for borgerne, forbedre adgangen til basale sociale ydelser, decentralisere befolkningen, sikre en afbalanceret udvikling af regionerne, fremme landets rige kulturarv og styrke dets historie og kultur. Ifølge dekretet vil man iværksætte en undersøgelse af forudsætningerne for at etablere

Museet for Chinggis Khaan åbnet

Museet for Chinggis Khaan blev åbnet med ceremonien De Ni Hvide Bannere. Museet rummer en udstilling af Mongoliets 2000 års historie med konger, adelsmænd, nomader og deres statsdannelser fra Det mongolske Imperium til begyndelsen af det tyvende århundrede.

Mongoliets præsident, U. Khurelsukh, formanden for parlamentet, G. Zandanshatar, statsminister L. Oyun-Erdene, medlemmer af parlamentet og kabinettet, Ulaanbaatars borgmester, ambassader i Mongoliet, kendte politikere og kunstnere deltog i åbningsceremonien.

Præsident Khurelsukh sagde: »Vi mongoler bør studere og efterleve den store kejser Chinggis Khan og hans efterfølgeres bedrifter, fremme og udbrede kendskabet til dem ikke kun i vort eget land, men i hele verden. Det er en hellig pligt, som hver eneste mongol bør opfylde fra generation til generation.

Jeg vil gerne på vegne af det mongolske folk give udtryk for min oprigtige taknemmelighed over for de kunstnere, malere, smede, teknikere, embedsfolk, kulturministeriet, museets medarbejdere og alle de personer og organisationer, som har ydet deres bidrag til denne histori-

ske begivenhed.« Et museum, der lever op til internationale standarder, er et blandt mange initiativer til at styrke mongolsk historie og kultur, udvikle kulturprodukter med henblik på turisme samt medvirke til den almindelige folkeoplysning.

Museet for Chinggis Khaan rummer omkring 12.000 kulturgenstande, hvoraf 92% er originale genstande, mens resten af udstillingsgenstandene er kopier, der udstilles med officielle tilladelser og certifikater udstedt af udenlandske museer, biblioteker og arkiver. For eksempel har Eremitagemuseet i Skt. Petersborg vederlagsfrit skænket kopier af Chinggis Khan-stelen, af Kublai Khans flådefartøjer og breve fra kejsere i Vatikanet. Museet sætter hermed en ny standard for de mongolske museer.

Museet har åbent tirsdag til søndag kl. 9-17. Ved at skanne en QR-kode kan man vælge mellem forklaringer på 5 forskellige sprog. Museet indeholder et auditorium, et stort og lille mødelokale, en biograf, en museumsbutik, en café og en taghave. khaanmuseum.org

L. Buyanaa
MONTSAME
11.10.22

Kharkhorum by i Orkhon-dalen. Der skal udvikles en masterplan for

byen, og den nødvendige lovgivning skal vedtages. Præsidenten bad borgere og virksomheder om at føre an i beskyttelsen af den UNESCO-registrerede Orkhon-dals værdifulde kulturarv og i genoprettelsen af Det store Mongolske Riges hovedstad.

Under Chinggis Khans søn Ögödei og hans efterfølgere blev Kharkhorum et betydeligt verdenspolitisk centrum.

WEATHER week 3-4
2023

Sunrise: 08:33 Sunset: 17:33

■ Ulaanbaatar and Central Aimags: Night temps between -37 C and -27 C. Day time temps between -30 C and -12 C

■ Eastern Aimags: Night temps between -42 C and -29 C. Day time temps between -29 C and -13 C

■ Western Aimags: Night temps between -35 C and -17 C. Day time temps between -27 C and -10 C

■ Gobi Aimags: Night temps between -35 C and -20 C. Day time temps between -23 C and -8 C

Chinggis Khaan - National Pride of the Mongolians

The Mongolian people solemnly celebrate the historical 860th Anniversary of the birth of the Great Chinggis Khaan

"Genghis Khan brought in an epoch of free trade, transfer of ideas and religious tolerance which became the foundation for the world today" —**Jack Weatherford**, "Genghis Khan and the Making of the Modern World".

"This is the context in which we searched for the Man of the Millennium: Someone who made the world smaller, who moved people and technology across the surface of the Earth, who advanced man's dominion over a big planet. A doer."

"What shook the whole thing up was the arrival of an entirely new empire. Its appearance in world history was brief — some would say ephemeral. But it changed everything. It was the empire of the Mongols — the empire of Genghis Khan. Genghis Khan was a doer." —**Joel Achenbach**, Washington Post.

"The key to Genghis Khan's success was his profound knowledge of men and nature" —**Leo de Hartog**, "Genghis Khan: Conquerer of the World".

"Genghis Khan codified the four principles of liberal democracy—participatory government, rule of law, meritocracy and freedom of religion—by 1206" —**Paula L. W. Sabloff**, "The Journal of International Affairs".

"What shook the whole thing up was the arrival of an entirely new empire. Its appearance in world history was brief — some would say ephemeral. But it changed everything. It was the empire of the Mongols — the empire of Genghis Khan. Genghis Khan was a doer" —**Joel Achenbach**, Washington Post.

"Genghis Khan abolished torture,

embraced religious freedom, united disparate tribes, hated aristocratic privilege, ran his kingdoms meritocratically, loved learning and advanced the rights of women in Mongol society" —**Ryan Holiday**, Forbes.

"Genghis Khan achieved his success through encouraging inclusion and loyalty" —**Ben Horowitz**, "What You Do Is Who You Are".

"If I wanted to show Chinggis Khaan as a warrior I would have shown him as a warrior, but he is a thinker in this case. He is a divine figure in my country" —**Dashi Namdakov**, sculptor.

"In spite of the seven thousand books of expert advice, the right way to discipline a child is still a mystery to most fathers and mothers. Only your grandmother and Genghis Khan know how to do it" —**Bill Cosby**, actor.

Chinggis Khaan-ordenen uddeles

Prof. Dorjgotov Dechingungaa modtager ordenen af præsident Khurelsukh.

På 860 års dagen for Chinggis Khaans fødsel afholdtes en ordensceremoni i statspaladset 24. november. Formålet var at uddele den mongolske stats højeste orden, Chinggis Khaan-ordenen.

Ifølge et præsidentielt dekret blev Chinggis Khaan-ordenen til-

delt den amerikanske antropolog dr. Jack Weatherford i anerkendelse af hans værdifulde bidrag til udviklingen af Chinggis Khaan-forskningen og til akademimedlem dr. prof. Dorjgotov Dechingungaa for dennes betydningsfulde bidrag til forskningen i miljøet og klimaets indvirkning på jordbundsforholdene.

I begyndelsen af sin tale ved ordensceremonien udvidede præsident U. Khurelsukh sine lykønskninger til også at inddrage Den Nationale Stoltheds Dag og 860-året for Chinggis Khaans fødsel.

»Chinggis Khaans historie er ikke alene mongolernes historie, den er også verdenshistorie«, understregede præsidenten, og han tilføjede, at det er en vigtig tradition for Mongoliets præsident at tildele den mongolske stats fornemme dekoration, Chinggis Khaan-ordenen, til borgere, orkestre, institutioner, udlændinge, embedsmænd og samfundsmæssigt engagerede personer, hvis ekstraordinære indsats har løftet arven efter Chinggis Khaan.

I 2002 nikkede parlamentet ja til et forslag fra Mongoliets anden præsident, N. Bagabandi, og vedtog parlamentets resolution nr. 21 om indstiftelsen af den mongolske stats højeste orden, Chinggis Khaan-ordenen. Den blev første gang tildelt til den daværende præsident for Mongoliet, P. Ochirbat, i 2005. Siden er der til dato blevet afholdt 14 ordensceremonier.

Chinggis Khaan-ordenen tildeles fremtrædende borgere i Mongoliet, som har ydet et uvurderligt bidrag til at befæste Mongoliets uafhængighed og suverænitet og folkets enhed, som har fremmet sociale, økonomiske, kulturelle og videnskabelige fremskridt, bidraget til at videreføre Mongoliets historiske og kulturelle arv til fremtidige generationer og til verden og har ydet store bedrifter til gavn for staten og samfundet.

The Mongol Messenger
47(1630):1 – 25.11.22

Præsidentens nytårstale

H.E. Ukhnaagiin Khurelsukh

Kære borgere i det frie og uafhængige Mongoliet, mine mongolske brødre og søstre

Jeg sender mine hjerteligste hilsener til jer alle i anledning af det nye år.

Menneskeheden tager nu afsked med endnu et år med megen modgang og mange udfordringer forårsaget af den fortsatte tilstedeværelse af den globale pandemi, krigen, den geopolitiske usikkerhed, manglen på fødevarer, prisstigningerne, problemerne med grænsehandlen med mere.

For os mongoler var det også et år med både succeser og tilbageslag, sejre og nederlag, håb og tvivl, glæde og vrede.

På vegne af vor mongolske stat vil jeg udtrykke min dybeste taknemmelighed over for alle mongoler, vort erhvervsliv og sundhedssektoren, for jeres utrættelige bestræbelser på at klare denne brydsomme tids udfordringer med et minimum af tab, for at bære de tunge byrder for at opretholde beskæftigelsen og for at gøre jeres yderste for at bidrage til vort fædrelands udvikling og velstand.

På trods af de kritiske geopolitiske og geostrategiske omstændigheder og begivenheder har Mongoliets udenrigspolitiske forhold og økonomiske samarbejde udviklet sig. Vi har været værter for og deltaget i flere succesfulde møder på topniveau, hvilket har styrket Mongoliets internationale status og ry. I denne henseende var det forgangne år af historisk betydning.

Et af de klareste beviser på dette var FN's generalsekretær, H.E. Antonio Guterres' besøg i Mongoliet og hans opmuntrende udtalelse, at »Mongoliet er et symbol på fred i en plaget verden.«

Mine kære mongolske landsmænd

Det forgangne 2022 var et år præget af de unge mongolers legitime krav om, at det mongolske folk har ejerskab til Mongoliets naturrigdomme, og at ansvarlighed og retfærdighed skal etableres og konsolideres i samfundet.

Det er en fundamental værdi i et demokratisk samfund at lytte til, opfatte og virkeliggøre folkets stemme, dets ønsker og krav.

Mongolerne er et glørværdigt folk, der indførte demokratiske forandringer og reformer på fredelig vis for mere end 30 år siden.

Konsolideringen af de demokratiske landvindinger og succeser er en udviklingsproces præget af klogskab som et redskab til at korrigere vores fejltagelser og reformere og forbedre vores tilværelse.

Det parlamentariske demokrati, vi valgte, er garantien og visheden for Mongoliets uafhængighed, nationale sikkerhed, udvikling og velstand.

Derfor må vi til stadighed styrke den parlamentariske regeringsførel-

se for at være i stand til løse de mange problemer og udfordringer, der møder vort land.

Vi må aldrig glemme, at retfærdighed opretholder folkets tillid, og at borgerinddragelse styrker de demokratiske værdier.

I de sidste par år har den mongolske stat og regering sammen med det mongolske folk iværksat en række initiativer og udkæmpet en mængde kampe for at etablere social retfærdighed og sikre, at Mongoliet opnår sandt ejerskab til sine naturressourcer.

Således har vi været i stand til at tage de illegalt erhvervede anlæg, miner og mineralforekomster som fx *Erdenet*, *MonRosTsvetMet*, *Baganuur*, *Bor-Undor*, *Khutul Cement*, *Asgat*, *Salkhit*, *Tost*, *Toson Bumba*, *Gutain Davaa*, *Kharmagtai* og *Noyon Uul* tilbage og gøre dem til den mongolske stats og folks ejendom og udrydde det dermed forbundne tyveri og svindel. Vi indtog 938 illegalt udstedte licenser, inddrog 33 områder under særlig statskontrol, hvoraf nogle blev omdannet til nationalparker under konstant statslig beskyttelse.

Vi var også i stand til at forøge – i faste priser – overskuddet og afkastet fra mongolernes aktiver i Oyu Tolgoi. I disse dage kæmper den mongolske stat og regering, vore retslige instanser og folket for at eliminere de lovstridige og illegale handlinger, der kan henføres til Tavantolgoi-kulminen med henblik på at skabe ansvarlighed, disciplin, lov og orden.

Vi må forstærke vores målbevidste arbejde med at oplyse borgerne om de strategiske mineralforekomster og statsejede virksomheder, etablere transparens, åbenhed og ansvarlighed for at gøre borgerne i stand til at blive de sande ejere af deres legitime værdier.

Jeg finder det også nødvendigt for den parlamentariske forsamling og regeringen så hurtigt som muligt

Kunstner for Fred

Den 25. november vil generaldirektøren for UNESCO, Audrey Azoulay, udnævne det mongolske heavy-metal-band The HU til UNESCO's »Kunstner for Fred« ved en ceremoni i organisationens hovedkvarter.

Audrey Azoulay mødte allerede de otte medlemmer af The HU under hendes officielle besøg i Mongoliet i august 2022. Gruppens musikalske udtryk og ideer vandt umiddelbart genklang i forhold til UNESCO's værdier og arbejde.

The HU kom til verden i Ulaanbaatar i 2016 og har tusindvis af fans over hele kloden. Gruppen har skabt en unik musikalsk genre, den kalder for »hunnerrock«. Den er en sammensmeltning af rock og heavy-metal med stiltræk fra den traditionelle mongolske musik som fx strubesangen *khöömei*, fløjten *tsuur* og hestehovedviolinene *morin khuur*, som alle tre er optaget på UNESCO's liste over menneskehedens immaterielle kulturarv.

Ved at udnævne gruppen til »Kunstner for Fred« anerkender generaldirektøren gruppens indsats for at fremme og udbrede denne arv. Til gengæld forpligter gruppen sig til at virke som talsmand for UNESCO's arbejde inden for dette musikalske kulturområde ved fx at deltage i diverse events og viderebringe organisationens meddelelser.

»HU« knytter an til roden i ordet *human being* i det mongolske sprog. Med dette navn understreger gruppen sin erklærede humanistiske forpligtelse. Gennem deres musik berører de temaer som kønnenes ligestilling, respekt for forskelligheder og betydningen af at beskytte naturen. De fremmer også sproglig diversitet ved at gøre brug af truede regionale dialekter.

Som en anerkendelse af gruppens verdensomspændende succes og dens bidrag til at fremme mongolsk kultur blev medlemmer af The HU belønnet med certifikatet *Envoy of Mongolia* i 2019 og Chinggis Khan-ordenen, den mongolske stats højeste udmærkelse, i 2020.

UNESCO
Pressemeddelelse
23.11.22

at skabe den lovgivningsmæssige baggrund for, at mongolerne kan eje en vis andel og modtage et direkte afkast af deres naturressourcer.

At være den sande ejer af sit fædreland betyder at være den sande ejer af dets naturressourcer.

Kære mongolske borgere

I denne tid gennemgår menneskeheden den hårdeste periode siden afslutningen af den kolde krig. Og i denne turbulente tid er det en afgørende vigtig værdi, at vi mongoler bevarer et tæt sammenhold og ærer vores nationale solidaritet.

Som vore forfædre sagde: »Ufred i hjemmet fryder fjenden.«

Derfor er det af yderste vigtighed for os at fostre fred og respektere retssamfundet.

Vi mongoler, så få vi end er i verden, vil udvikle os i fællesskab og blomstre, hvis vi elsker, støtter, beskytter og tager os af hinanden.

Den Store Chinggis Khaan lærte os, at »to mænd i harmoni er stærke som en jernfæstning, tyve mænd i disharmoni er svage som smuldrende ruiner«. Derfor må vi på vores vej mod fremgang og udvikling ære og hævde vor Store Khaans lære, bevare, sikre og styrke vores frihed, uafhængighed og solidaritet, fjerne mislydene og konfrontationerne og nære harmonien og fællesskabet.

Må jeg benytte denne gunstige lejlighed til ved indgangen til det nye år at ønske, at alle familier fyldes med glæde, med børnenes latter, med kærlighed og varme fra jeres elskede. Jeg ønsker jer et lykkeligt nytår.

Må det kommende år 2023 bringe fred til vores eneste blå planet, bringe tillid, fred i sindet, succes, kraft og lykke til mine mongolske frænder.

*Må Mongoliet trives og
blomstre under Den evige Blå
Himmel*

1242 - Porten til Vesten

I 2022 markerede Mongoliet og Ungarn 72 års jubilæet for de to landes diplomatiske forbindelser. I begyndelsen af året underskrev parterne flere vigtige dokumenter herunder en aftale om fælles filmproduktion. På baggrund af denne aftale forventes den første film – en coproduktion mellem ungarsk, mongolsk og britisk film – at få premiere i december 2023.

Indspilningen af det historiske filmepos begyndte i efteråret 2022 i Ungarn. Filmens handling tager publikum tilbage til det 13. århundrede, da Batu Khan, sønnesøn af verdenserobreren Chinggis Khan, ankommer med sine styrker til Esztergoms bymure. En håndfuld forsvarere anført af kannik Eusebio og en gruppe lejesoldater under kommando af en spansk officer forbereder sig på at gøre modstand til det sidste.

11 skuespillere fra Mongoliet har via en audition fået en rolle i den internationalt producerede, historiske film. Således har Bold Choimbol hovedrollen som Batu Khan. Han er kendt for sin rolle som Bogd

Khan eller Mongoliets sidste kejser i »Mongoler«.

Desuden samarbejder de mongolske producere Bayar Bansragch og Battushig Batbold med internationalt anerkendte instruktører. Den ungarske veteraninstruktør Péter Soós, kendt fra filmen *Underworld* (2003), er filmens instruktør med drejebog af Aron Horvath og Joan Lane og produceret af Bill Chamberlain og Kornel Sipos. Filmen klippes af den Oscar-nomimerede Kant Pan. Greg Powell, som bl.a. har arbejdet på James Bond-film og *Mission: Impossible* er ansvarlig for action-scenerne.

Filmens producer, Kornél Sipos, udtalte, at filmfolkene har påtaget sig at lave en film om en ungarsk begivenhed af verdenshistorisk betydning. Som han sagde: »Det ville have haft uoverskuelige konsekvenser, såfremt Batu Khan ved slutningen af vinteren 1242 ikke havde trukket sin hær tilbage fra Esztergom, men havde fortsat sin fremrykning.«

Den to gange Oscar-vindende, amerikanske skuespiller Kevin Spacey skulle have spillet mesterskurken, den italienske kardinal Cesareani, men han blev fravalgt på grund af beskyldninger om seksuelle overgreb på tre mænd 26. maj 2022. I stedet overtog den nordirske skuespiller Ray Stevenson rollen. Han er født i Nordirland og har blandt spillet med i *Thor*- og *Divergent*-serierne og har hovedrollen som Frank Castle i *Punisher: War Zone*.

Filmen er blevet markedsført på Cannes Filmmarkedet. Budgettet anslås til at ligge på mellem 10 mio. og 25 mio. USD.

Mongolerne har for nyligt fejret Chinggis Khans 860 års fødselsdag. Chinggis Khan var mesterkhanen,

som skabte det største sammenhængende imperium, verden endnu har set. Han samlede spredte stammer og organiserede aggressive felttog i Centralasien, Østeuropa, Kaukasus og Kina. Efter sin død blev Chinggis Khans sønner arvinger til tronen. De udvidede imperiets grænser. Det største bidrag til udvidelsen af territoriet blev leveret af sønnesønnen Batu (1208-1255), overhovedet for Den Gyldne Horde, som regerede over Rusland og Kaukasus i omkring 250 år.

Den Gyldne Horde var i forhold til Yuan-staten den største målt på territorium og næststørst målt i indbyggerantal. Da Den Gyldne Horde nåede frem til Vesten besejrede Batu Khan de tyske, polske og ungarske hære. I 1241, da Batu Khan var parat til at erobre Wien og Det Tysk-Romerske Rige, pakkede mongolerne deres lejr sammen og tog hjem. Ögödei Khan var død, Chinggis Khans søn og efterfølger. Dertil har historikeren ved Yales universitet, Timothy Snyder udtalt: »Denne dag var en af historiens afgørende øjeblikke. Hvis Ögedei Khan var død få år senere, ville Europa, som vi kender det i dag, ikke have eksisteret.«

Skønt Rusland indspillede en film om Batu Khan i 2017, handlede den mere om Evpaty Kolovrats historie. Kolovrat var en helt i beretningen om Ryazans ødelæggelse.

Der findes mange bøger og filmmanuskripter, der således forvrænger historien om det mongolske imperium. Det mongolske publikum håber, at filmen vil skildre den tids begivenheder så præcist som muligt.

The Mongol Messenger
50(1633):8 – 16.12.22

Mongoliet fejrer sin grundlovsdag

Mongoliet har gennem tiden haft fire forfatninger med hver sin forhistorie: i 1924, 1940, 1960 og 1992. Mens de tidligere forfatninger var baseret på marxistisk ideologi, anses den nyeste fra 1992 for at være demokratisk, da den beskytter borgernes rettigheder uden at skele til sociale klasser og ideologi. Derfor er 13. januar, hvor forfatningen fra 1992 blev underskrevet i parlamentet, udnævnt til at være Mongoliets årlige Grundlovsdag.

Inden man kunne vedtage den nye, demokratiske forfatning blev sagen debatteret af over 430 delegerede fra parlamentet (Folkets Store Khural) og af 50 medlemmer af statens Baga Khural (Lille Khural) i løbet af 75 dage. Den nye forfatning blev også debatteret i offentligheden, hvor omkring 75% af den 1,2 mio. store befolkning på daværende tidspunkt deltog. Der indkom flere end 200.000 forslag til den nye forfatning.

Mongoliets nye forfatning definerede det retslige grundlag for en afbalanceret opbygning af statsmagten, den etablerede de grundlæggende forretningsgange, parlamentets rettigheder og forpligtelser samt den statslige rollefordeling, præsidenten, regeringen og retsvæsenet.

6. juni 2019 fremsatte 62 medlemmer af parlamentet et lovforslag om en ændring af Mongoliets forfatning. Efter debatter i parlamentet og møder i stående udvalg, der varede i alt 106 timer, blev den færdigbehandlede lov underskrevet 14. november 2019.

Ændringerne omfattede 19 paragraffer og 36 punkter i 70 paragraffer, hvilket svarede til 28,5% af forfatningen. Ændringerne styrkede balancen og tilsynet med regeringsførelsen, forbedrede stabiliteten i regeringen og parlamentets ansvar og havde til formål at udvide de lokale beslutningsorganers uafhængighed.

The Mongol Messenger
03(1638):1 – 20.01.2023

Bestanden af saiga-antiloper i fremgang

Den mongolske saiga-antilope er en kritisk truet dyreart, som kun lever i Mongoliet. Hvert år påtager WWF-Mongolia sig i samarbejde med Saiga-netværkets bevaringsfolk at udføre det store arbejde med at optælle bestanden, som udføres ved hjælp af den internationalt anerkendte metode *line transit*. Optællingsområderne omfattede bestandene i Shargiin Gobi, Khuis Gobi, Durgun-steppen, Mankhan Sum i Khovd Aimag, Zavkhan Sum i Uvs Aimag og Durljin Sum i Zavkhan Aimag.

Holdet afsluttede optællingen i november 2022. Man kunne konstatere, at bestanden af saiga-antiloper er steget til mindst 13.925 individer. Sidste år blev indrapporteret mindst

10.077 saiga-antiloper. For første gang blev der registreret 37 individer i Naranbulag Sum i Uvs Aimag, men ifølge de lokale har de befundet sig i området siden 2020.

B. Gantulga fra WWF-Mongolia sagde: »Selv om den mongolske saiga-bestand gradvis er ved at komme sig efter den smitsomme sygdom, gedepesten, bliver denne vinter sandsynligvis temmelig hård, hvilket igen kan slå den mongolske saiga-bestand tilbage.« Skønt den mongolske saiga-bestand er vokset substantielt, er der ingen grund til at føle lettelse, fordi truslerne er alvorlige: tørke, overgræsning og smitsomme sygdomme kan stadig få ødelæggende konsekvenser for den sårbare bestand af saiga-antiloper.

I 2014 var der 15.000 saiga-antiloper. Ulykkeligtvis døde i tusindvis af mongolske saiga-antiloper i 2017 på grund af gedepest og *dzud* (den kombinerede virkning af mangel på græs, ekstrem temperatur og megen sne). Derfor kan genudsættelsen af mongolske saiga-antiloper i forskellige selvstændige bestande reducere truslen fra tørke, dzud og smitsomme sygdomme betragteligt. Forskerne siger også, at omfanget af den mongolske stats beskyttelse af saiga-antiloperne og reduktionen af illegal jagt er vejen frem til at redde denne ekstremt sjældne dyreart fra udryddelse.

The Mongol Messenger
50(1633):1 – 16.12.22

DMS nyt

Årsrapport 2022

Bestyrelsen

2022 skulle blive et godt år uden corona og restriktioner. Samfundet var dog stadig præget af bekymring for en genopblussen af pandemien og følgerne af krigen i Ukraine. Den ordinære generalforsamling blev afholdt 12. marts 2022. Efterfølgende konstituerede bestyrelsen sig således:

Bulgan Njama (formand)
Michael Haslund-Christensen (næstformand)
Bettina Gram (sekretær)
Jan Koed (kasserer og redaktør)
Joshua Thomsen (webmaster)
Anita Garbers
Lars Højer
Chalotte Vad
Tsendkhuu Yadamdorj
Narangerel Davaasuren (suppleant)
Chuka Ringgaard (suppleant)

Bestyrelsens arbejde

Bestyrelsen mødtes fem gange i årets løb. På dagsordenen var blandt andet arbejdet med at realisere de fremkomne ideer fra generalforsamlingerne i 2019 og 2020 med henblik på at øge medlemstilgangen samt planlægning og gennemførel-

se af årets aktiviteter. På anbefaling fra de foregående års generalforsamlinger gennemførte bestyrelsen en workshop om organisationsudvikling i samarbejde med CISU (Civilsamfund i Udvikling), som DMS har været medlem af i flere år. 17 medlemmer af DMS deltog i workshoppen i Vartov 10. februar 2022. CISU's rådgivere faciliterede workshoppen.

Medlemmer

De seneste par års tendens til medlemsfremgang fortsattes i 2022. Det samlede antal medlemmer pr. 1. januar 2023 er 189 fordelt på 2 æresmedlemmer, HKH kronprins Frederik og Rolf Gilberg, 106 enkeltmedlemmer, 40 husstandsmedlemskaber og 1 firmamedlem. I løbet af året var der en tilgang på 24 medlemmer og en afgang på 10.

Medlemsmøder

- *Medlemsmøde 157*
24. februar, kl. 17.30-19
Café Globen
Turesensgade 2B, Kbh. K

Iværksætter i Mongoliet

Den danske virksomhedskonsulent Jes Colding, som har mange års erfaring fra internationalt arbejde, fortalte engageret om sine møder med dygtige iværksættere, som deltager i DMS' udviklingsprojekter i samarbejde med vores lokale partner NTS. (22 deltagere)

- *Medlemsmøde 158*
12. marts, kl. 16-23
Spejdercenter CPH
Wagnersvej 33, Kbh. SV

Generalforsamling

Tsagaan Sar

Jørgen Ringgaard valgtes til dirigent og ledede generalforsamlingen på kompetent måde. Referatet blev bragt i Ger 113, side 28-31. (28 deltagere).

Den efterfølgende fejring af det mongolske nytår og forårets komme, *Tsagaan Sar*, blev også i 2022 en stor succes med rekorddeltagelse af 54 voksne og 14 børn. Aftenen bød på god og alsidig underholdning og en flot middag med lækre *buudz*, kød tilberedt på grillen, masser af salat blandt meget andet. Billede fra festen, se Ger 113, side 30-31.

- *Medlemsmøde 159*
7. april, kl. 19.30
Café Globen
Turesensgade 2B, Kbh. K

Tog til Mongoliet tur retur

Cecilie Marie Kölmel, BA i ægyptologi, berettede om sin eventyrlige rejse til Mongoliet med tog fra Moskva. Hun fortalte medrivende om rejsen gennem de smukke, tyndtbefolkede landskaber og mødet med steppens nomader. På tilbagvejen kørte hun med bus til Kasakhstan, Georgien, Aserbajdsjan og Tyrkiet. Et talstærkt publikum var mødt frem og fyldte Café Globen til sidste plads. (54 deltagere)

- *Medlemsmøde 160*
11. maj, kl. 19.30
Café Globen
Turesensgade 2B, Kbh. K

Mongoliet - natur og spiritualitet

Landet med de store vidder, den smukke og barske natur og den dybe stilhed. Således præsenterede Ester Madsen sit rejseforedrag, som byggede på hendes oplevelser fra fem rejser til Mongoliet. Ester har været betaget af at forstå og udforske Mongoliets buddhisme og den traditionelle naturreligion shamanismen. Ester havde medbragt nogle autentiske kulturgjenstande, bl.a. en komplet shaman-dragt fra Mongoliet. De blev udstillet i cafeen, hvilket bidrog til at skabe et levende miljø omkring foredraget. (30 deltagere)

Medlemsoversigt	pr. 1/1-23		
	2021	2022	2023
Indre København	45	47	56
Storkøbenhavn	29	37	38
Nordsjælland	17	20	22
Hovedstadsomr.	91	104	116
Bornholm	1	1	1
Sjælland	15	15	15
Fyn	12	12	11
Jylland	35	38	41
Provinsen	63	66	68
Grønland	3	3	3
Europa	1	1	1
Asien	1	1	1
Total	157	175	189

• Medlemsmøde 161

6. oktober, kl. 18

BIBLIOTEKET, Mødeværket

Rentemestervej 76, 2., Kbh. NV

Mongolsk samtidskunst

På grund af dødsfald i familien måtte Monica aflyse sit planlagte foredrag om mongolsk samtidskunst. Heldigvis lykkedes det at finde en anden foredragsholder.

Skyggeulve

Antropolog Malthe Lehmanns foredrag handlede om hans feltarbejde blandt selverklærede revolutionære i Ulaanbaatar, som søger at finde nye veje for Mongoliets fremtid – et land som de mener er uden sande værdier. Med fokus på russisk eksistentiel litteratur, vestlig oplysningstænkning og aktivistisk kunst forsøger denne gruppe af revolutionære unge at skabe en ny bevidsthed, som på sigt vil skabe et nyt Mongoliet. Malthes oplæg gav de få fremmødte et nyt og fascinerende indtryk af de nye kulturelle og eksistentielle strømninger, der præger dele af den mongolske ungdom. (9 deltagere)

• Medlemsmøde 162

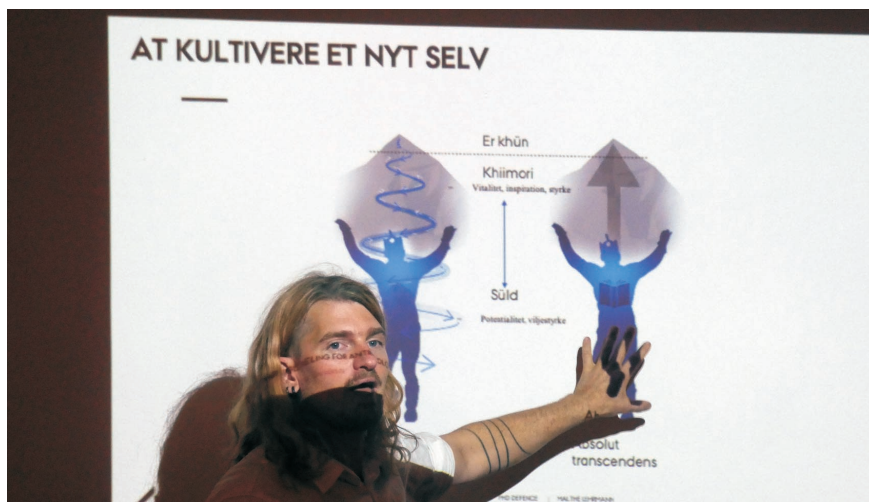
24. november, kl. 19.30

Sweco Architects

Ørestads Boulevard 41, 3., Kbh. S

Bæredygtige boliger i Erdenet

Marco D'Ambrogio og hans arkitektkollega Sebastian Morten Soelberg tog imod med åbne arme i Sweco's flotte domicil i Ørestaden. Her fortalte de om deres projekt med at realisere et grønt og almennyttigt boligprojekt i Mongoliets næststørste by Erdenet. De svarede kompetent på svære spørgsmål som: »Hvordan kommer man med forslag til bedre boliger efter europæiske standarder uden at virke dominerende og bedrevidende i forhold til den lokale kultur, og hvordan kan

Malthe Lehmann redegør for de unge revolutionære mongolers filosofiske tankegods i biblioteket på Rentemestervej i Københavns nord-vest-kvarter. Foto: Anita Garbers

Arkitekterne Marco D'Ambrogio og Sebastian Morten Soelberg har netop gennemgået deres boligprojekt i Erdenet i 'Swecos' domicil i Ørestaden. Foto: Jan Koed

man lette overgangen fra et nomadisk liv til et meningsfuldt liv i byen?» Arkitekterne bød på vin og snacks i deres smukt designede »fredagsbar«. (11 deltagere)

Udvikling af DMS

Dansk Mongolsk Selskab inviterede CISU's rådgivere Camilla Bøgelund og Rune Vinter Pedersen til at mødes med DMS' bestyrelse og medlemmer, hvor vi diskuterede styrker og svagheder med henblik på at engagere flere frivillige: Hvordan kan vi tiltrække flere og andre typer frivillige til DMS, og hvordan kan vi udvikle opgaver, som frivilli-

ge kan engagere sig i. Ved aftenens slutning udarbejdede vi et udkast til en handlingsplan, som vi kunne begynde at implementere i 2022. Der deltog 17 medlemmer af DMS og to rådgivere fra CISU i mødet i Vartov 10. februar.

FN's internationale børnedag

Hvert år 1. juni markeres FN's børnedag i mange lande verden over for at gøre børn bevidste om deres rettigheder. Ikke mindst i Mongoliet fejres dagen med arrangementer for børn i alle aldre.

Som et forsøg på at udvikle nye typer medlemsaktiviteter tog Tsee-

Dansk Mongolsk Selskab

Regnskab for perioden 1/1-2022 – 31/12-2022

	2021		2022	
RESULTATOPGØRELSE				
Indtægter				
Kontingent	31.000,00		33.100,00	
Administrationsbidrag NGO	5.000,00		5.000,00	
Donationer	0,00		1.800,00	
Bogsalg	0,00	36.000,00	300,00	40.200,00
Udgifter				
Kontorhold	1.383,47		239,80	
Ger, trykkeudgifter	18.862,50		19.367,50	
Ger, porto indland	7.556,10		8.431,05	
Ger, porto udland	2.860,00		2.760,00	
Porto	3.190,00		3.632,00	
Internet	500,63		519,94	
Møder	897,55		3.911,73	
Repræsentation	1.254,00		1.120,00	
Diverse	163,78		754,14	
Revisorforespørgsel (gebyr)	0,00		1.000,00	
Gebyr	934,00	37.602,03	1.090,75	42.826,91
Årets resultat		-1.602,03		-2.626,91
Dæhnfeldtlegat primo				
		44.953,99		4.875,70
Legatpenge overført til Mongoliet		-45.078,29		0,00
Wendys skoleprojekt		5.000,00		0,00
Rente		0,00		18,37
Ultimo		44.953,99		4.894,07
Henrik Madsens mindefond primo				
		11.400,00		11.400,00
Overført fra projektkonto		0,00		0,00
Ultimo		11.400,00		11.400,00
BALANCE				
Pr. 1. januar 2023				
Aktiver				
Kasse		2.896,58		1.539,32
Danske Bank		70.649,06		69.379,41
Nordea		16.275,70		16.294,07
Balance		89.821,34		87.212,80
Passiver				
Egenkapital:				
Primo		131.501,66		89.821,34
Årets resultat		-1.602,03		-2.626,91
Legat og mindefond		-45.078,29		18,37
Balance		89.821,34		87.212,80

gii og Bulgan fra DMS' bestyrelse initiativ til at samle dansk-mongolske børnefamilier til en picnic i Valbyparken 4. juni. Programmet indeholdt aktiviteter for børnene med konkurrencer, børnelege, fællesspisning og uddeling af godteposer. Arrangementet blev en stor succes med deltagelse af ca. 20 børn og 15 voksne.

Bestyrelsen overvejer nu, om arrangementet skal gentages i 2023 og vil forsøge at engagere flere frivillige til at give en hjælpende hånd.

Gæster fra Mongoliet

Fredag 19. august fik selskabet besøg af en delegation af akademikere fra forskellige universiteter i Mongoliet. De havde deltaget i et EU-støttet projekt i Lund om at udvikle kurser i bæredygtigt boligbyggeri. På initiativ af Narangerel Davaasuren blev gruppen inviteret til København for at høre om selskabets aktiviteter som forening og ngo. Efter mødet i Etnografisk Samlings mødelokale blev deltagerne indbudt til at se særudstillingen om vikingerne, hvilket gjorde stor lykke.

Regnskabet

Endnu engang er det glædeligt at konstatere, at indtægten fra kontingenterne i 2022 er større end året før. Sammen med et velkomment bidrag i form af donationer giver det en indtægtsforøgelse på ca. 4.000 kr. Bestyrelsen takker hermed en række medlemmer for deres velkomne bidrag til selskabets drift.

På udgiftssiden ses en generel stigning i udgifterne til porto og tryk af Ger. Den væsentligt højere udgift på mødekontoen skyldes et højere aktivitetsniveau efter coronan, herunder mødet i Vartov 10. februar og børnedagen i Valbyparken 4. juni. Dertil kommer en ekstraordinær udgift til et gebyr udløst af en revisorforespørgsel i banken.

Der er i årets løb ikke sket bevægelser i fondene. Således er der sta-

dig reserveret 5.000 kr. til Wendys skoleprojekt og 11.400 kr. i Henrik Madsens mindefond.

Medlemsbladet Ger

I 2022 blev der udsendt tre numre af Ger, nr. 112 (feb.), 113 (maj) og 114 (sep.), alle på 32 sider. Samtlige ældre numre af Ger, bortset fra den seneste årgang, kan tilgås på selskabets hjemmeside: danskmongolsk.selskab.dk/ger.

Redaktionen forsøger at sammensætte et varieret indhold med stof om historiske emner og artikler, der tager udgangspunkt i det moderne Mongoliet. Desuden indeholder bladet nyt om selskabets mødevirksomhed og andre aktiviteter. Bladet produceres af Jan Koed i samarbejde med den øvrige redaktion, Bettina Gram, Bulgan Njama og Rolf Gilberg.

Hjemmesiden

Selskabets hjemmeside er en vigtig kontaktflade til medlemmerne. Det er her, man kan blive ajourført med de kommende arrangementer, læse gamle numre af medlemsbladet Ger og komme i kontakt med selskabets bestyrelse. Det er også indgangsportalen til at søge om medlemskab af DMS. Hjemmesiden har hidtil været bestyret af Lars Højer, men har i årets løb fået Joshua Thomsen som ny webmaster.

Facebook

Facebookgruppen er en vigtig kilde til udveksling af nyheder om Mongoliet og kommende arrangementer i både selskabets regi og i andre sammenhænge. Der kan konstateres en stadig stigende aktivitet på det sociale medie. Gruppens medlems-tal var ved redaktionens slutning 585, en stigning på 37 i forhold til året før. Gruppen bestyres af Burma Nyamaa m.fl.

Bestyrelsen

NGO-projekter

Skabelse af ansvarlige og bæredygtige lokalsamfund i Mongoliet

2022 var et ualmindelig travlt år med mange aktiviteter både i vores lokale partnerorganisation NTS centralt og i dens lokale afdelinger samt hos det danske rådgiverteam under DMS. Projektet »Skabelse af ansvarlige og bæredygtige lokalsamfund i Mongoliet« blev afsluttet ved udgangen af året. Forinden blev det evalueret af en ekstern konsulent, og rapporten, som er oversat til både engelsk og mongolsk, er tilgængelig for alle interesserede.

I november 2022 gennemførte NTS to workshops i UB om, hvordan man sikrer bæredygtighed i projektet, når CISU's (Danidas) finansiering ophører pr. 31. december 2022.

NTS afholdt en generalforsamling 16. november med deltagelse af 80 repræsentanter fra dens 12 lokalafdelinger. Nye vedtægter blev godkendt, og en ny hovedbestyrelse blev valgt.

17. november gennemførtes en stor konference med 130 deltagere. Det var dejligt at opleve projektdeltagerne stolt fremvise og dokumentere de gode resultater og påpege udfordringer og hindringer, de havde mødt undervejs. Repræsentanter fra offentlige myndigheder og udenlandske organisationer deltog i konferencen.

Det var en opløftende oplevelse at deltage i disse afsluttende aktiviteter, som Povl Anker Andersen, Jørgen Ringgaard, begge fra det danske rådgiverteam, og undertegnede deltog i.

Projektet sluttede 31. december 2022 med stor succes. NTS' sekretariat i UB samarbejder med de lokale koordinatore om at organisere de aktiviteter, der skal sigte mod en styrket deltagelse og handlekraft

hos NTS-medlemmerne i lokalområderne. I det følgende opridses de resultater, der er opnået i projektet frem til projektets afslutning.

Bæredygtig udvikling af 180 virksomheder

Overskriften henviser til det mål, vi satte os for at realisere i projektperioden 2019-22. Men vores lokale partnere har opnået langt mere end de planlagte målsætninger.

- I årene 2019-22 gennemførtes 80 træningskurser i »Start din virksomhed« for 1.251 deltagere, der modtog et kursusbevis. I samme periode blev 40 kurser gennemført under overskriften »Udvikl din virksomhed« for 633 deltagere, der modtog et kursusbevis.
- Efter afslutningen af kurserne »Start din virksomhed« og »Udvikl din virksomhed« i alle 12 lokalområder gennemførte ILO's masterinstruktør Balgansuren monitorering af kurserne i de involverede områder efterfulgt af workshops med deltagelse af ko-

ordinatorer og undervisere. Man diskuterede bl.a. kvaliteten af kurserne og deres evt. mangler.

- Kursusdeltagerne lærte blandt meget andet at formulere og advokere for deres virksomhedsplaner og skrive ansøgninger om økonomisk støtte fra lokale fonde. For eksempel fik 93 deltagere lån fra den lokale udviklings- og beskæftigelsesfond til opstart af en virksomhed, og 61 iværksættere øgede deres omsætning vha. de lån, som de modtog fra samme fond i Bayankhongor Aimag. Det samlede lån, vores lokale iværksættere fik i Bayankhongor Aimag, svarede til 1,1 mia. tugrik (ca. 2 mio. kr.). En deltager i Darkhan-Uul Aimag blev udvalgt til at modtage 10 mio. tugrik til en udvidelse af forretningen. I Erdenedalai Sum i Dundgovi Aimag modtog 4 deltagere 30 mio. tugrik til opstart af egen forretning.
- Projektets lokale koordinatore og undervisere har rådgivet og støttet både lokale virksomheder og etablering af nye virksomhe-

Den nyvalgte bestyrelse ifor NTS. Til for mand valgtes Khuldorj, nr. 5 fra venstre. Et medlem var fraværende.

der. På dette grundlag har 413 virksomheder øget deres omsætning, og der er blevet oprettet 300 nye virksomheder.

Kompetente lokalafdelinger og det centrale NTS

- NTS fik i november 2022 revideret sine vedtægter, der gik tilbage til 2004. De nye vedtægter lever op til de ændringer, der er sket i organisationen, og vedtægteren er blevet registreret af den relevante offentlige myndighed.
- Det centrale NTS har fået en ny bestyrelse bestående af ni personer, heraf fire repræsentanter fra de lokale 12 afdelinger.
- NTS har i dag 3.187 medlemmer, som fordeler sig således: Bayankhongor Aimag 289 medlemmer, Darkhan-Uul Aimag 298 medlemmer, Orkhon Aimag 298 medlemmer, Saintsagaan Sum i Dundgovi Aimag 282 medlemmer, Selenge Aimag 322 medlemmer, Uliastai i Zavkhan Ai-

mag 384 medlemmer, Töv Aimag 258 medlemmer, Tosontsengel i Zavkhan Aimag 246 medlemmer, Erdenedalai Sum i Dundgovi Aimag 285 medlemmer, Ömnögovi Aimag 178 medlemmer, Baganuur Distrikt i Ulaanbaatar 207 medlemmer, Khan-Uul Distrikt i Ulaanbaatar 102 medlemmer.

- Der afholdes årligt generalforsamlinger for alle medlemmer i hvert af de 12 lokalområder.
- Hver lokalafdeling har en bestyrelse på 5-9 medlemmer, i alt 76 bestyrelsesmedlemmer i 12 lokalområder, som alle arbejder frivilligt. Bestyrelserne mødes løbende og drøfter i fællesskab aktuelle spørgsmål.
- Nogle afdelinger har deres egen vision, mission, værdier og interne procedurer.
- NTS har sin Facebook-gruppe, der følges af 1.600 medlemmer. Hver lokalafdeling har også en Facebook-gruppe.
- Afdelingerne gennemfører mange aktiviteter for medlemmerne lokalt. For eksempel fejrer flere afdelinger H. C. Andersens fødselsdag, og der organiseres teaterforestillinger, tegnekonkurrencer og bogoplæsning blandt de lokale børn. Darkhan-Uul Aimag gennemførte 20. maj en sparegruppekonference: »Fra opsparing til kooperativ« i det lokale ungdomsteater med stor succes. Konferencen »Familien Amgalans bæredygtige liv« blev gennemført i Uliastai (Zavkhan Aimag), 430 familier deltog.
- Lokalafdelinger promoverer organisationen ved at blive interviewet af TV og radio.
- Træplantning udføres regelmæssigt af alle lokalafdelinger. Således blev der i omegnen af Uliastai boret en brønd, og de lokale medlemmer af NTS plantede 1000 elmetræer og 200 gule akacietræer i nærheden af brønden.

Indlæg under konferencen 17. november: 'Ansvarlige og bæredygtige samfund'.

- To gange om måneden afholdes online-møder med deltagelse af lokale koordinators og NTS' hovedkontor.
- Der blev gennemført 94 fortaleraktiviteter i årene 2019-22. I 2022 har NTS udført en større undersøgelse af effekten af lånene fra regeringens beskæftigelsesstøttefond, og rapporten blev afleveret under konferencen 17. november 2022. Målet er at forbedre låneudbetalingsproceduren og monitoreringen af lån.
- Der blev organiseret 139 forskellige sociale og samfundsnyttige aktiviteter i lokalområderne i årene i 2019-22.
- Der blev ved projektafslutningen produceret en kort dokumentarfilm om projektet.

Spare- og lånegrupper og empowerment af 2.100 fattige familier

- Der blev organiseret 970 gruppekursus i årene 2019-22, og 57 frivillige undervisere blev uddannet til at arbejde som gruppeundervisere. Grupperne mødtes

2.147 gange i den forløbne periode.

- I årene 2019-22 etableredes 185 grupper med 2.519 familier.
- Grupperne har opbygget en socialfond med ca. 73 mio. tugrik, opsparet 1,58 mia. tugrik og ydet lån på ca. 2 mia. tugrik til gruppernes medlemmer.

NNTS Spare- og lånekooperativ

I 2022 kom otte nye medlemmer til NNTS Spare- og lånekooperativ, mens tre medlemmer ønskede at melde sig ud. I marts 2022 blev der gennemført den ordinære generalforsamling, og der blev valgt en ny bestyrelse, et nyt låneudvalg og et monitoreringsudvalg. NNTS har i dag 130 medlemmer. NNTS-kooperativet råder over aktiver for 149,63 mio. tugrik.

Coronapandemien efterfulgt af økonomiske vanskeligheder forårsagede dalende aktivitet i kooperativet. Derfor forsøgte vi i 2022 at indhente de tabte indtægter. Vi måtte reducere opsparingsrenten. Vi har desværre et par medlemmer, der misligholder betalingsaftalen. Kooperativet har følgende seks fonde:

1. Reservefond
6.927.700 tg.
2. Opsparingsbeskyttelsesfond
2.207.200 tg.
3. Stabiliseringsfond
2.221.200 tg.
4. Social fond
2.221.200 tg.
5. Kooperativ udviklingsfond
1.080.000 tg.
5. Diverse andre fonde
525.800 tg.

Projektet *Avyas (talent)*

I 2022 deltog tre nye studerende i Avyas projektet:

Nomin-Erdene B. er 3. års-studerende på Skolen for Internationale Relationer og Offentlig Administration, Mongoliets Nationale Universitet. Hun kommer fra Saintsagaan Sum i Dundgovi Aimag. Hun har dyrket sport, siden hun var barn, og har deltaget i basketball-, volleyball- og fodboldstævner, hvor hun har vundet guld-, sølv- og bronze-medaljer. Hun har også deltaget i en biologiolympiade, hvor hun vandt guldmedaljen. Hun har læst engelsk, japansk, tysk og russisk.

Baasandulam E., er 3. års-studerende ved Radio, TV, Media Art, Mongoliets Kulturuniversitet. Baa-

De nye vedtægter drøftes på NTS' generalforsamling 16. november. Til venstre står ILO's masterinstruktør Balgansuren, i panelet sidder Tunga (direktør for NTS), Selenge Aimag NTS-koordinator Baigal og Enkhtuya (koordinator i det centrale NTS).

sandulam dimitterede fra skole nr. 1 i Ulaanbaatar. Hun er ligeledes meget interesseret i sport og har vundet en sølvmedalje i en skakturnering og en sølvmedalje i en håndboldturnering. Hun er en talentfuld studerende, der gentagne gange har deltaget i recitationsfestivalerne *Elocution and recitation*, hvor hun har indtaget både første- og andenpladsen. Hun har læst engelsk.

Tuvshinbileg M. er 2. års-studerende på Mongoliets Internationale Universitet. Han deltager i kurser i

matematik og engelsk og er en talentfuld studerende, der med succes har deltaget i konkurrencer i matematik og naturvidenskab.

De studerende kommer regelmæssigt på NTS-kontoret og hjælper med forskellige opgaver. På Avyas-projektets konto resterer 5.961,4 USD, efter at vi har betalt de studerendes uddannelsesgebyr.

Siden 2008 og frem til 2022 har Avyas-projektet støttet 104 mongolske studerende.

Bulgan Njama

Status 2022 på støtteprojekter m.v.

Dansk Mongolsk Selskab administrerer følgende bankkonti for tilknyttede fonde og støtteforeninger samt projektkonti:

	2021	2022
Administrationskonto vedr. projekter		
Merkur ultimo, konto 1066 242	29.483	18.766
Projektkonto		
Merkur ultimo, konto 1067 456	2.573	60.015
Indsamlings- og støttekonto		
Merkur ultimo, konto 1067 364	23.823	23.660
Fast ejendom, lokaler i Ulaanbaatar		
erhvervet i 2004	404.278	404.278

2021 er revideret og godkendt af CISU 23. november 2022.
2022 revideres og tilgår CISU 1. juli 2023.

'Dansk Ornitologisk Forenings' rejseafdeling 'DOF Travel' planlægger at arrangere en ekspedition til Mongoliet i 2024 for deltagere med særlig interesse for fugle. Læs mere om den spændende rejse til Mongoliets stor-slåede natur: www.doftravel.dk

Besøg fra Mongoliet

For 2½ år siden stillede vores lokale projektpartner NTS forslag til DMS om at arrangere en studietur i Danmark for repræsentanter fra de lokale afdelinger og centralorganisationen NTS. Deres store ønske er at drage erfaringer fra danske iværksætterorganisationer om, hvordan man hjælper og støtter danske iværksættere, hvordan man organiserer og strukturerer sig, og hvilken rolle civilsamfundsorganisationer spiller i den danske samfundsudvikling.

De vil gerne etablere netværk og samarbejde med ligesindede organisationer i Danmark. De vil gerne fortælle interesserede danske organisationer og personer om deres egne erfaringer fra arbejdet med at støtte og undervise de mongolske iværksættere, og de vil gerne fremvise de produkter, der bliver fremstillet lokalt. Flybilletterne ville de spare sammen til gennem etablering af en sparegruppe.

I de sidste 2 år har vi – den danske projektstøttegruppe – forsøgt at skaffe penge til opholds- og rejseudgifter i Danmark. Vi har skrevet flere ansøgninger, men det er desværre ikke lykkedes for os at få penge til studieturen. Derfor har vi besluttet at gennemføre studieturen ved hjælp af de få midler, vi ligger inde med, suppleret med indsamling af midler blandt medlemmerne og ved at engagere flere frivillige til at give en hjælpende hånd med i forbindelse med besøget.

Vi har brug for hjælp til transport af gæsterne i København og andre steder i Danmark, privat indkvartering af gæsterne og økonomiske bi-drag.

Vi regner med, at der kommer 12-13 gæster fra Mongoliet i uge 19 (7. maj – 16. maj). Datoerne er foreløbige, og vores lokale folk arbejder med at bestille flybilletter.

Pengebidrag kan betales til DMS' konto 1551 0007841582 markeret med »Gæster fra Mongoliet«.

Vi vil meget gerne høre fra personer, der vil give en hjælpende hånd til transport, overnatning og anden hjælp ved at skrive til DMS' arbejdsgruppe på email: buyo.dk@gmail.com.

Bulgan Njama

Vand-Harens år

21. februar 2023

9. februar 2024

Generalforsamling

Dagsorden

1. Valg af dirigent.
2. Formanden og bestyrelsens beretning om selskabets aktiviteter i 2022.
3. Kassereren fremlægger det reviderede regnskab for 2022.
4. Fastsættelse af kontingent for 2024.
Bestyrelsen foreslår en forhøjelse af kontingentet.
5. Valg af bestyrelsesmedlemmer.
På valg er: **Bettina Gram**
Lars Højer, Bulgan Njama
Tseegee Yadamdorj
Lars Højer ønsker ikke genvalg. Øvrige bestyrelsesmedlemmer er villige til genvalg. Ikke på valg er: **Anita Garbers**
Michael Haslund-Christensen, Jan Koed, Joshua Thomsen, Charlotte Vad
6. Valg af suppleanter.
Chuka Ringgaard
Narangerel Davaasuren
Narangerel Davaasuren ønsker ikke genvalg. Ny kandidat er Lars Højer
7. Valg af revisor.
På valg er: **Povl Anker Andersen**
Povl er villig til genvalg.
8. Indkomne forslag.
9. Eventuelt.

På en regnfugtig aften 18. januar var hele 43 tilhørere mødt op i den hyggelige Café Globens foredragssal for at høre Mette Siersted og Erik Gissel fortælle om deres rejseoplevelser i Mongoliet sidste sommer. De viste en serie billeder fra turen, der gav et levende indtryk af deres færd i to moderne minibusser. Sammen med de andre i rejseselskabet besøgte de blandt andet lokale iværksættere. På et tidspunkt skete der det, som ikke må ske. En af deltagerne blev alvorligt syg på grænsen til Gobiørkenen og måtte evakueres med helikopter til indlæggelse på et hospital i hovedstaden Ulaanbaatar. Nogle dage senere blev patienten fløjet hjem til Rigshospitalet. Efter omstændighederne fik den chokerende hændelse en heldig udgang.

DMS nyt

MEDLEMSMØDER

- Medlemsmøde 164

Lørdag den 4. marts kl. 16-23

Spejdercenter CPH

Wagnersvej 33, 2450 København SV

Ordinær generalforsamling

Dagsorden
se side 31

Tsagaan Sar

Efter generalforsamlingen fejrer vi foråret og det mongolske månenytår *Tsagaan Sar* på traditionel vis med hyggeligt samvær, god mad tilberedt på grillen, hjemmelavede mongolske *buzz*, konkurrencer, musik og dans. Festen starter ca. **kl. 18.**

Pris for deltagelse er **250 kr.** pr. person inkl. mad og drikkevarer. Børn og unge under 18 år deltager gratis. Gæster uden medlemskab er meget velkomne til at deltage i festen til samme pris. Dresscode *deel*, hvis haves.

Tilmelding sker ved snarest og senest:

mandag den 27. februar

at indbetale det aktuelle beløb på bankkonto reg.nr. 1551 kontonr. 7841582 eller på MobilePay 83554. Husk at skrive navnet på deltager(ne) og evt. antal børn, og mærk indbetalingen: *Forårsfest* eller *Tsagaan Sar*.

- Medlemsmøde 165

Tirsdag den 25. april kl. 19-21

Café Globen, Turesensgade 2B, Kbh. K

Fremtiden er grøn i Gobi

Dyrkning af grøntsager på friland og i drivhus, træplantning, fremstilling af genbrugsprodukter og andre bæredygtige initiativer skyder frem i Gobi i Mongoliet. **Bettina Gram**, bestyrelsesmedlem i Dansk Mongolsk Selskab, fortæller om og viser billeder af nogle af de grønne projekter, som i disse år startes af privatpersoner og firmaer i Gobi vha. bl.a. opsparing og lån samt støtte fra Danmark.

- Medlemsmøde 166

Tirsdag den 23. maj kl. 19-21

Café Globen, Turesensgade 2B, Kbh. K

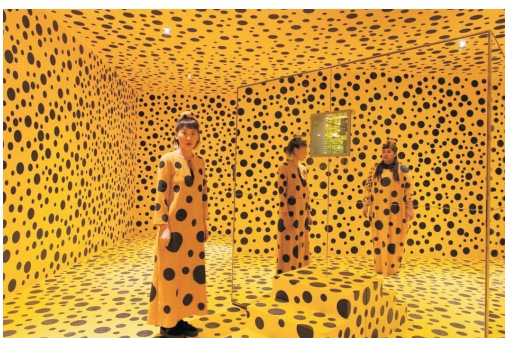
Mongolsk samtidskunst

Enkhchimeg Odgerel (Monica) er født i Ulaanbaatar i 1985. Hun siger om sig selv, at hun var et nysgerrigt og eventyrlystent barn, der følte sig tiltrukket af smukke ting. Som ung teenager i 1990'ernes mongolske storby blev hun påvirket af MTV og den vestlige musikscene. Hun var sikker på, at hendes fremtid lå i Europa.

Hendes drøm gik i opfyldelse, da hun blev inviteret til Roskilde Festival for at arbejde på Orange Scene i 2007. Hun flyttede til København og begyndte at studere design, men hendes passion for hjemlandets kunst- og musikscene er stadig levende og under udvikling.

I skiftet mellem to systemer i revolutionsåret 1990 fokuserede det nye styre mere på folkets overlevelse frem for at støtte det mongolske kunstliv. Kunstnerne blev forsømt i årtier og måtte kæmpe for deres egen overlevelse og udvikling. Men i de senere år er den mongolske samtidskunst kommet stærkt tilbage.

Monica fortæller om samtidskunstens udvikling illustreret med billedeksempler. Præsentationen holdes på engelsk.

Afsender:
Dansk Mongolsk Selskab
c/o Jan Koed
Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby